

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
та самостійної роботи студентів
спеціальностей 071 "Облік і оподаткування"
освітньої програми "Облік і аудит"
та 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
освітньої програми "Митна справа"
першого (бакалаврського) рівня**

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023

УДК 336.201(072.034)

П44

Укладачі: О. Є. Найденко

В. В. Карпова

Затверджено на засіданні кафедри митної справи і фінансових послуг.
Протокол № 1 від 01.09.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Податкова система [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань та самостійної роботи студентів спеціальностей 071 "Облік і оподаткування" освітньої програми "Облік і аудит" та 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Митна справа" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. Є. Найденко, В. В. Карпова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 92 с.

Подано основні практичні питання і ситуаційні завдання. Уміщено тестові завдання, питання до семінарських занять та самостійної підготовки. Наведено приклади вирішення практичних завдань і методичні рекомендації до їхнього самостійного виконання студентами.

Рекомендовано для студентів спеціальностей 071 "Облік і оподаткування" освітньої програми "Облік і аудит" та 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Митна справа" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 336.201(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Виконання державою своїх функцій залежить від стану наповнення бюджету. Бюджет України на 75 – 85 % залежить від податкових надходжень, що обумовлює необхідність побудови податкової системи держави, яка буде забезпечувати наповнення бюджету (фіскальна функція) та впливати на податкові процеси (регулююча функція).

Завдяки податкам держава забезпечує перерозподіл отриманих коштів на різні напрями, які прописано у бюджеті (безпека, оборона, ЖКГ, освіта, охорона здоров'я тощо).

Податкова система України є складовою податкової політики держави. При цьому в Україні відсутні регламентовані орієнтири та вектори розвитку податкової політики, які б забезпечували реалізацію завдань податкової системи в Україні. Важливою проблемою в оподаткуванні є несистемний характер змін, порушення норм законодавства щодо порядку прийняття законодавчих актів з питань оподаткування. Це все призводить до відсутності стабільності в податкових правовідносинах між платниками податків та контролюючими органами та не дозволяє першим ефективно виконувати свої податкові обов'язки та своєчасно сплачувати податкові зобов'язання.

Окрім того, військовий стан та соціально-економічна ситуація потребує від держави прийняття непопулярних рішень з точки зору податкової політики задля забезпечення обороноздатності країни.

Дані Міністерства фінансів України свідчать про невиконання доходної частини бюджету України в 2022 році, що в подальшому може негативно вплинути на соціально-економічні процеси в державі.

Тому навчальна дисципліна "Податкова система" є доволі важливою для професійної підготовки бакалаврів за спеціальностями 071 "Облік і оподаткування" та 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

Навчальну дисципліну "Податкова система" зараховано до обов'язкових навчальних дисциплін професійної підготовки бакалаврів за спеціальностями 071 "Облік і оподаткування" та 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

Навчальна дисципліна є частиною циклу економічних навчальних дисциплін, необхідних робітникам податкових і фінансових підрозділів підприємств або працівникам контролюючих органів.

Навчальна дисципліна орієнтує студентів на практичну діяльність, дозволяє набути навичок щодо структури та принципів побудови податкової системи; функцій та підходів до класифікації податків; прав та обов'язків платників податків та контролюючих органів; засад податкової політики держави; вимог до державного та корпоративного рівнів податкового менеджменту; правил перекладання податків; елементів податків та зборів; відповідальності за порушення податкового законодавства.

Метою навчальної дисципліни є формування компетентностей з теорії оподаткування та структури податкової системи країни, засвоєння закономірностей їхнього функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи податкової політики і розвитку податкової системи.

Для досягнення мети поставлено такі *основні завдання*:

вивчення сутності, функцій та ролі оподаткування у ринковій економіці, узагальнення закономірностей їхнього еволюційного розвитку;

засвоєння теоретичних та організаційних основ податкової системи та податкової політики;

вивчення теоретичних аспектів справляння податків;

визначення місця податкової системи в фінансовій системі держави;

ознайомлення з правами та обов'язками платників податків та контролюючих органів;

вивчення особливостей державного та корпоративного податкового менеджменту;

аналіз правил та умов перекладання податків;

опанування методики розрахунку податків і зборів;

розгляд порядку сплати податків;

опанування схеми застосування спрощеної системи оподаткування;

виявлення умов, мотивів та наслідків ухилення платників від сплати податків.

Об'єктом навчальної дисципліни є податкова система.

Предметом навчальної дисципліни є методичне забезпечення побудови податкової системи для реалізації завдань податкової політики держави.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти за результатами вивчення навчальної дисципліни "Податкова система" наведено у табл. 1 та 2.

**Компетентності, якими мають оволодіти студенти спеціальності
072 "Фінанси, банківська справа та страхування"**

Компетентності	Результати навчання
1	2
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	<p>РН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.</p> <p>РН 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>РН10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем</p>
ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	<p>РН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.</p> <p>РН 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>РН 3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їхньої структури.</p> <p>РН 7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>РН 8. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.</p> <p>РН 9. Формувати й аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.</p> <p>РН 13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.</p> <p>РН 14. Уміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів</p>
ЗК 3. Здатність планувати та управляти часом	<p>РН 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>РН 17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку</p>
ЗК 6. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	РН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем

1	2
	<p>РН 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>РН 3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.</p> <p>РН 4. Знати механізм функціонування державних фінансів, у тому числі бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування</p>
<p>ЗК 11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)</p>	<p>РН 20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення</p>
<p>ЗК 13. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p>	<p>РН 21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p> <p>РН 22. Знати свої права й обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p>
<p>СК 2. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їхньої структури</p>	<p>РН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.</p> <p>РН 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.</p> <p>РН 3. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.</p> <p>РН 4. Знати механізм функціонування державних фінансів, у тому числі бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.</p> <p>РН 5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)</p>

1	2
	<p>PH 5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p> <p>PH 7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>PH 12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.</p> <p>PH 13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.</p> <p>PH 14. Уміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.</p> <p>PH 15. Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.</p> <p>PH 18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.</p> <p>PH 23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя</p>
<p>СК 3. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)</p>	<p>PH 4. Знати механізм функціонування державних фінансів, у тому числі бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.</p> <p>PH 5. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p> <p>PH 7. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>PH 10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.</p> <p>PH 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>PH 14. Уміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їхніх суб'єктів</p>

1	2
	PH 14. Уміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їхніх суб'єктів
СК 4. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач	PH 8. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти
СК 5. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку	PH 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем. PH 2. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем. PH 10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем. PH 11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування. PH 16. Застосовувати набуті теоретичні знання для вирішення практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати
СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку	PH 17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку. PH 18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні

Таблиця 2

**Компетентності, якими мають оволодіти студенти спеціальності
071 "Облік і оподаткування"**

Компетентності	Результати навчання
1	2
ЗК 01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 03. Здатність працювати в команді. ЗК 04. Здатність працювати автономно. ЗК 06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	ПР 04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно

1	2
<p>ЗК 07. Здатність бути критичним та самокритичним.</p> <p>ЗК 08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 11. Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>СК 02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, вирішення прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.</p> <p>СК 03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їхньої систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.</p> <p>СК 05. Проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень.</p> <p>СК 07. Застосовувати методики проведення аудиту й послуг з надання впевненості.</p> <p>СК 08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.</p> <p>СК 09. Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку й оподаткування.</p> <p>СК 10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.</p> <p>СК 11. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави</p>	<p>інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень</p>
<p>ЗК 01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК 08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 11. Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК 13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні</p>	<p>ПР 14. Уміти застосовувати економіко-математичні методи в обраній професії</p>

1	2
<p>СК 01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінювання прояву окремих явищ, які властиві сучасним процесам в економіці.</p> <p>СК 02. Використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, вирішення прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.</p> <p>СК 03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їхньої систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.</p> <p>СК 07. Застосовувати методики проведення аудиту й послуг з надання впевненості.</p> <p>СК 08. Ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів.</p> <p>СК 09. Здійснювати зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку й оподаткування.</p> <p>СК 10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків</p>	<p>ПР 14. Уміти застосовувати економіко-математичні методи в обраній професії</p>

Опанування навчальної дисципліни "Податкова система" передбачає активну участь студентів у практичних і семінарських заняттях.

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації, активність у дискусії, вміння формулювати свою позицію тощо. Набрані студентом бали враховуються у процесі накопичення підсумкових балів із навчальної дисципліни.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їхнього практичного застосування шляхом виконання студентом завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для вирішення їх на занятті.

Навчальний час, відведений для практичних занять студентів денної форми навчання, визначено навчальним планом. У ході виконання практичних завдань студент має опанувати вміння та навички щодо визначення суми податкових платежів та складання податкової звітності.

У процесі виконання практичних завдань студент:

вивчає основні законодавчі та нормативно-правові акти з питань оподаткування;

ознайомлюється з рекомендованою літературою;

опановує основні категорії навчальної дисципліни;

виконує практичні завдання щодо розрахунку суми податків;

вирішує ситуаційні завдання на основі норм Податкового кодексу України;

здійснює пошук (підбір) й огляд літературних джерел;

здійснює підготовку до самостійних контрольних робіт та інших форм поточного контролю;

систематизує вивчений матеріал з метою підготовки до складання екзамену.

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачено такі види практичної роботи студентів у процесі занять:

підготовка до семінарських і практичних занять, що полягає в опрацюванні лекційного матеріалу, підготовці доповідей і повідомлень за проблемною тематикою;

підготовка до поточного та підсумкового контролю за знаннями, що полягає в опрацюванні контрольних питань, вирішенні завдань з урахуванням методичних рекомендацій;

самостійне опрацювання теоретичного матеріалу за темами;

виконання практичних завдань з урахуванням методичних рекомендацій.

Окрім того, деякі питання навчальної дисципліни студенти мають опановувати самостійно.

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання студенти виконують самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначено навчальним планом і становить:

68 % (102 год) від обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 год) – за спеціальністю 071 "Облік і оподаткування";

60 % (90 год) від обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 год) – за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа та страхування".

У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС містить:

опрацювання лекційного матеріалу;

опрацювання рекомендованої літератури, термінів та понять за темами навчальної дисципліни;

підготовку до практичних і семінарських занять;

підготовку до виступу на семінарських заняттях;

поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань;

пошук (підбір) та огляд літературних джерел на задану проблематику навчальної дисципліни;

підготовку до контрольних робіт та інших форм контролю;

систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із спеціальною економічною літературою, нормативно-правовими актами з питань податкового обліку, статистичними матеріалами.

Робочою програмою навчальної дисципліни передбачено такі види самостійної роботи:

підготовку до семінарських і практичних занять, що полягає в опрацюванні лекційного матеріалу, підготовці доповідей за проблемною тематикою;

підготовку до поточного та підсумкового контролю за знаннями, що полягає у вирішенні ситуаційних і розрахункових завдань з урахуванням методичних рекомендацій;

самостійне виконання практичних завдань з урахуванням методичних рекомендацій.

Методичні рекомендації до практичних завдань та самостійної роботи

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи податкової системи України та основні непрямі податки

Тема 1. Сутність та види податків

Мета проведення семінарського заняття та самостійної роботи студентів – вивчення сутності й ознак податків і зборів, з'ясування їхньої ролі у формуванні дохідної частини бюджету держави, ознайомлення з історією становлення і розвитку податків, дослідження функцій та елементів податків, аналіз класифікації податків за різними ознаками.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати сутність та ознаки податків та зборів; узагальнювати історичні аспекти виникнення та розвитку податків; характеризувати функції податків; знати елементи податків; формулювати підходи до класифікації податків.

Питання для підготовки до семінарського заняття за темою 1

1. Обґрунтуйте сутність податку.
2. Назвіть характерні ознаки податку.
3. Обґрунтуйте, за якими класифікаційними ознаками розмежовують поняття "податок" і "збір".
4. Назвіть основні етапи еволюції податків.
5. Обґрунтуйте сутність фіскальної функції податків.
6. Поясніть, у чому полягає сутність регулюючої функції податків.
7. Обґрунтуйте сутність об'єкта та бази оподаткування.
8. Наведіть визначення податкових ставок, назвіть їх види.

Питання для самостійного опрацювання за темою 1

1. Охарактеризуйте зарубіжний досвід побудови податкової системи.
2. Назвіть види податків залежно від способу справляння.

**Перелік тестових завдань для семінарських занять
та самостійного вирішення за темою 1**

1. Податковий кодекс України визначає податок як:

- а) обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, який справляють з платників податку;
- б) обов'язковий платіж, який справляють з платників за умови конкретного еквівалентного обміну між ними та державою;
- в) плата, яку стягують з юридичних і фізичних осіб за здійснення в їхніх інтересах державними органами певних дій;
- г) платіж у грошовій формі.

2. Визначальною ознакою податків є те, що вони:

- а) сплачуються у зв'язку з отриманою послугою (послугами);
- б) справляються на умовах безповоротності;
- в) необхідні для фінансування визначених дій;
- г) в основному формують цільові фонди.

3. Яка з ознак не властива податкам:

- а) без чіткого цільового напрямку;
- б) є платежами безумовного характеру;
- в) мають цільовий характер;
- г) мають безоплатний характер.

4. Формування за допомогою податків фінансових ресурсів держави є проявом:

- а) економічної функції податків;
- б) перерозподільчої функції податків;
- в) регулюючої функції податків;
- г) фіскальної функції податків.

5. Підвищення загального рівня податкових ставок є проявом:

- а) економічної функції податків;
- б) перерозподільчої функції податків;
- в) регулюючої функції податків;
- г) фіскальної функції податків.

6. Підвищення податкових ставок екологічного податку є проявом:

- а) фіскальної функції податків;
- б) перерозподільчої підфункції податків;
- в) стимулюючої підфункції податків;
- г) стримуючої підфункції податків.

7. *Розмір податкових нарахувань на одиницю вимірювання бази оподаткування – це:*

- а) база оподаткування;
- б) одиниця оподаткування;
- в) ставка податку;
- г) об'єкт оподаткування.

8. *Конкретні вартісні, фізичні або інші характеристики певного об'єкта оподаткування – це:*

- а) база оподаткування;
- б) ставка податку;
- в) об'єкт оподаткування.

Перелік ситуаційних завдань для вирішення на семінарському занятті та самостійного опрацювання за темою 1

1. Органи місцевого самоврядування встановили в одному з регіонів України ставку податку на додану вартість в розмірі 15 %. Наскільки правомірно вчинили органи місцевого самоврядування? Відповідь обґрунтуйте посиланням на статтю Податкового кодексу України.

2. Платник акцизного податку подав податкову декларацію за червень 2022 року 20 липня 2022 року. Наскільки правомірно вчинив платник податку? Відповідь обґрунтуйте посиланням на статтю Податкового кодексу України.

3. Платник екологічного податку сплатив 4 травня 2022 року податкові зобов'язання за декларацією за перший квартал 2022 року. Наскільки правомірно вчинив платник податку? Відповідь обґрунтуйте посиланням на статтю Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 1

Ситуаційне завдання. Громадянин подав до контролюючого органу декларацію про майновий стан та доходи за 2021 рік 15 травня 2022 року. Наскільки правомірно вчинив платник податку? Відповідь обґрунтуйте посиланням на статтю Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з п. 46.1 Податкового кодексу України податкова декларація, розрахунок, звіт – документ, що подається платником податків контролюючим органам у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата грошового зобов'язання, у тому числі податкового зобов'язання або відображаються

обсяги операції, доходів, щодо яких податковим та митним законодавством передбачено звільнення платника податку від обов'язку нарахування і сплати податку і збору, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого на користь платників податків – фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку, а також суми нарахованого єдиного внеску.

У пп. 49.18.4 Податкового кодексу України зазначено, що фізичні особи громадяни мають подавати декларацію про майновий стан та доходи не пізніше 1 травня року, що настає за звітним.

Таким чином, платник податку порушив термін подання податкової декларації. Тому дії платника податків є неправомірними.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 1

Основна: [4, с. 5–35; 5; 6, с. 65–95]. Додаткова: [7, с. 9–25; 25, с. 1–56].

Тема 2. Податкова політика держави в системі державного регулювання економіки

Мета проведення семінарського заняття та самостійної роботи студентів – формування системного уявлення про теоретичні основи податкової політики та прикладних навичок щодо механізму дії податкового регулювання.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: формулювати сутність, мету та завдання податкової політики; характеризувати принципи податкової політики; узагальнювати типи та методи податкової політики; визначати місце податкової політики в системі державного регулювання економіки.

Питання для семінарських занять за темою 2

1. Дайте характеристику основним підходам до визначення податкової політики.
2. Опишіть відмінності між загальнодержавною та корпоративною податковою політикою.
3. Охарактеризуйте цілі податкової політики. Визначте, чи є вони суперечливими. Поясніть механізм такої суперечливості.

4. Дайте характеристику моделей податкової політики. Знайдіть відмінності між різними моделями.
5. Наведіть основні складові державного регулювання економіки. Визначте місце податкової політики в державній економічній політиці.
6. Сформулюйте цілі індивідуальної податкової політики.
7. Обґрунтуйте змістовність принципу гнучкості податкової політики. Наведіть приклади його реалізації.

Питання для самостійного опрацювання за темою 2

1. Визначте, яке місце належить податковій політиці в моделі соціально-орієнтованої ринкової економіки.
2. Назвіть рівні податкової політики та їх характерні ознаки.
3. Обґрунтуйте механізм впливу податкової політики на вирішення екологічних проблем суспільства.

Перелік тестових завдань до семінарського заняття та самостійного опрацювання за темою 2

1. До суб'єктів загальнодержавного рівня податкової політики не належать:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Національний банк України.

2. Податкова політика – це комплекс заходів у сфері податків, спрямованих на досягнення будь-яких цілей. Який підхід до податкової політики можна охарактеризувати цим визначенням:

- а) вузькоспрямований підхід;
- б) функціонально-цільовий підхід;
- г) стратегічно орієнтований підхід?

3. Діяльність органів законодавчої та виконавчої влади регіональних утворень щодо вдосконалення оподаткування регіональними податками з метою сталого забезпечення доходної частини бюджету регіону та досягнення інших регіональних соціально-економічних ефектів – це:

- а) регіональна податкова політика;
- б) місцева податкова політика;
- в) муніципальна податкова політика.

4. Сукупність економічних, фінансових і правових заходів держави щодо формування податкової системи країни з метою забезпечення фінансових потреб держави, окремих соціальних груп суспільства, а також розвитку економіки країни за рахунок перерозподілу фінансових ресурсів – це:

- а) податкова стратегія;
- б) податкова політика;
- г) податкова система.

5. До податкової політики мезорівня належить:

- а) муніципальна податкова політика;
- б) державна податкова політика;
- в) корпоративна податкова політика.

6. Складовою якої концепції державного регулювання економіки є активна податкова політика:

- а) кейнсіанської;
- б) неоліберальної;
- в) неокласичної?

7. Принцип визначеності податкової політики означає:

- а) необхідність установаження податкової політики виключно законодавчими актами;
- б) незмінність податкової політики протягом певного часу;
- в) необхідність її встановлення програмним документом стратегічного характеру.

8. Податкова політика є:

- а) головною складовою державного регулювання економіки;
- б) допоміжним засобом реалізації державної економічної політики;
- в) однією з рівноправних складових державного регулювання економіки.

9. Пріоритетними цілями державної податкової політики є:

- а) фіскальні;
- б) економічні;
- в) соціальні.

10. Якому з типів податкової політики відповідає політика розумних податків:

- а) фіскальному;
- б) фіскально-регулятивному;
- в) фіскально-конкурентному?

Перелік ситуаційних завдань для самостійного вирішення за темою 2

1. Платник податків у податковій декларації не зазначив електронну пошту, через що органи Державної податкової служби України відмовилися приймати податкову декларацію. Наскільки правомірними є рішення платника податків та контролюючих органів? Відповідь підтвердить посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Платник податку (великий платник податку) направив 18 червня 2022 року декларацію з акцизного податку за травень 2022 року поштою. Оцініть правомірність дій платника податку з посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

3. Платник податку надіслав розрахунок за формою № 1ДФ (за другий квартал 2022 року) електронною поштою 11 липня 2022 року. Оцініть правомірність дій платника податку з посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 2

Ситуаційне завдання. Верховна Рада України прийняла 21 червня 2022 року Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування" № 2325-IX. Закон набув чинності 1 липня 2022 року. Наскільки правомірними є дії Верховної Ради України? Відповідь підтвердить посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з пп. 4.1.9 Податкового кодексу України стабільність податкового законодавства передбачає, що зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Згідно зі ст. 3 Бюджетного кодексу України бюджетний період для всіх бюджетів, що складають бюджетну систему України, становить один календарний рік, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того ж року.

Отже, дії Верховної Ради України є неправомірними, оскільки Закон України від 21 червня 2022 року № 2325-IX мав набути чинності з 1 січня 2023 року, а не з 1 липня 2022 року.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 2

Основна: [4, с. 37–58; 5; 6, с. 65–95]. Додаткова: [7, с. 9–25; 16, с. 8–230; 21, с. 13–23; 25, с. 1–56; 26, с. 17–37].

Тема 3. Організація податкової системи

Мета проведення семінарського заняття та самостійної роботи студентів – формування системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо поняття податкової системи як економічної категорії, принципів побудови податкової системи та її взаємозв'язку з податковою політикою держави.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати сутність поняття "податкова система" як економічної категорії; формулювати ознаки взаємозв'язку податкової системи та податкової політики держави; характеризувати принципи побудови податкової системи.

Питання для підготовки до семінарського заняття за темою 3

1. Назвіть основні умови, що свідчать про виникнення податкової системи держави.
2. Надайте визначення понять "система оподаткування", "система податків і зборів" і "податкова система", обґрунтуйте їх взаємозв'язок.
3. Назвіть основні характеристики-ознаки податкової системи та надайте їм пояснення.
4. Поясніть, у чому полягає взаємозв'язок податкової системи та податкової політики держави.
5. Обґрунтуйте відмінності процесу вдосконалення і реформування податкової системи.
6. Наведіть загальну класифікацію податкових реформ.

Питання для самостійного опрацювання за темою 3

1. Наведіть загальні принципи оподаткування.
2. Наведіть принципи побудови податкової системи.
3. Наведіть принципи, які згідно з нормами Податкового кодексу України необхідно враховувати в побудові податкової системи.

**Перелік тестових завдань для семінарських занять
та самостійного вирішення за темою 3**

1. Податкова система як економічна категорія – це:

- а) сукупність податків і зборів, які справляє держава;
- б) сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів і до державних цільових фондів, які справляють у встановленому законодавстві України порядку;
- в) заснована на певних принципах цілісна єдність взаємопов'язаних і взаємозалежних її елементів: податкового законодавства, сукупності податків і зборів, контролюючих органів і платників податків і зборів.

2. Структурними елементами податкової системи України є:

- а) податки, збори, обов'язкові платежі;
- б) система оподаткування, платники податків, контролюючі органи;
- в) система податків і зборів.

3. Основними ознаками (характеристиками) податкової системи є:

- а) відкритість;
- б) динамічність (змінюваність);
- в) національна особливість;
- г) цілісність (єдність і неподільність);
- д) безпосередній взаємозв'язок з елементами фінансової системи;
- е) похідність від суспільних відношень;
- є) взаємозв'язок і взаємозалежність елементів системи;
- ж) складність системи та її структури;
- з) усі відповіді правильні.

4. Термін "податкова реформа" означає:

- а) удосконалення податкової системи з метою забезпечення певних цілей державної податкової політики;
- б) обмежений у часі комплексний процес кардинальних перетворень податкової системи з метою приведення її у відповідність до нової змістовності державної податкової політики;
- в) довгостроковий процес перетворення податкової системи задля досягнення певних цілей соціально-економічного розвитку держави.

5. За змістовністю податкові реформи розподіляють на:

- а) структурні та системні;
- б) моноцільові та комплексні;
- в) одноелементні та багатоелементні.

6. *Елементами системи оподаткування України є:*
- а) система податків і зборів;
 - б) механізми та способи розрахунку та сплати податків і зборів, закріплені у нормах Податкового кодексу України;
 - в) правильні відповіді а) та б).
7. *За цілями податкові реформи розподіляють на:*
- а) стимуляційні та дестимуляційні;
 - б) обмеженоцільові та багатоцільові;
 - в) соціальної, економічної та політичної спрямованості.
8. *За тривалістю податкові реформи розподіляють на:*
- а) короткострокові, середньострокові та довгострокові;
 - б) обмежені та необмежені у часі;
 - в) одноетапні та багатоетапні.
9. *Податкові реформи в ринковій економіці мають такі ознаки:*
- а) еволюційність і революційність;
 - б) послідовність і періодичність;
 - в) еволюційність, послідовність і періодичність.
10. *До принципів побудови податкової системи належить:*
- а) принцип єдності, або єдиної законодавчої та нормативно-правової бази;
 - б) принцип максимальної ефективності податкової системи;
 - в) принцип стабільності податкового законодавства.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 3

Основна: [4, с. 61–76; 5; 6, с. 65–95]. Додаткова: [7, с. 9–25; 24, с. 10–230; 25, с. 1–56].

Тема 4. Контролюючі органи в сфері оподаткування

Мета проведення семінарського заняття та самостійної роботи студентів – вивчення теоретичних аспектів побудови структури контролюючих органів в Україні, їх функцій та повноважень, ознайомлення з завданнями та правами податкових органів.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати етапи еволюції контролюючих органів у сфері оподаткування;

описувати структуру контролюючих органів у сфері оподаткування; формулювати функції та завдання контролюючих органів у сфері оподаткування; характеризувати права, обов'язки та відповідальність контролюючих органів у сфері оподаткування.

Питання для підготовки до семінарського заняття за темою 4

1. Права та обов'язки платників податків.
2. Права та обов'язки контролюючих органів.
3. Способи та методи податкового контролю.
4. Поняття та види податкових перевірок.
5. Підстави для здійснення позапланових та фактичних перевірок.
6. Критерії ризикованості платників податків.
7. Документальне оформлення податкових перевірок.

Питання для самостійного опрацювання за темою 4

1. Порядок документального оформлення результатів перевірки.
2. Порядок розрахунку штрафних санкцій та пені.
3. Порядок оскарження рішень контролюючих органів.

Перелік тестових завдань для семінарських занять та самостійного вирішення за темою 4

1. Камеральна перевірка передбачає:

- а) перевірку наявності товарів;
- б) перевірку надходження грошових коштів;
- в) перевірку податкових декларацій.

2. Камеральну податкову перевірку здійснюють протягом:

- а) 20 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації;
- б) 30 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації;
- в) 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

3. Планову перевірку для підприємств із низьким ступенем ризику здійснюють:

- а) один раз на два роки;
- б) один раз на три роки;
- в) щороку.

4. *Право на здійснення документальної планової перевірки платника податків надають лише в разі, коли йому не пізніше ніж за ... календарних днів до дня проведення перевірки вручено під розписку або надіслано письмове повідомлення із зазначенням дати початку проведення такої перевірки:*

- а) 5;
- б) 7;
- в) 10.

5. *Назвіть вид перевірки, яку здійснюють без попередження платника податку:*

- а) планова;
- б) електронна;
- в) фактична.

6. *Тривалість планової податкової перевірки для великих платників податків не має перевищувати:*

- а) 20 робочих днів;
- б) 30 робочих днів;
- в) 10 робочих днів.

7. *Тривалість фактичної податкової перевірки складає:*

- а) 10 діб;
- б) 5 діб;
- в) 15 діб.

8. *Контролюючі органи мають право на вилучення оригіналів документів підприємства в разі:*

- а) здійснення буд-якої податкової перевірки;
- б) заведення на платника податку оперативно-розшукової справи;
- в) здійснення позапланової податкової перевірки.

9. *Скаргу подають до контролюючого органу вищого рівня в письмовій формі протягом ... календарних днів, що настають за днем отримання платником податків податкового повідомлення-рішення:*

- а) 10;
- б) 5;
- в) 15.

10. *Одним із ключових питань фактичної податкової перевірки є:*

- а) операції із сільськогосподарською продукцією;
- б) операції ЗЕД;
- в) операції з підакцизними товарами.

Перелік ситуаційних завдань для вирішення на семінарському занятті та самостійного опрацювання за темою 4

1. У samozайнятої особи сума сплачених податків за рік становить 55 000 грн, а задекларована сума доходів за рік становила 960 000 грн. Чи може такого платника податку бути зараховано до низького ступеня ризику? Відповідь обґрунтуйте посиланнями на статті Податкового кодексу України.

2. У податковій декларації з податку на прибуток підприємств за I квартал 2022 року виявлено недостовірність даних. Платнику податків було надіслано запит, на який він відповів 27 травня 2022 року. Оцініть правомірність дій платника податку з посиланням на статті Податкового кодексу України.

3. Контролюючі органи провели документальну виїзну перевірку платника податків, за підсумками якої 15 червня 2022 року склали акт. Платник податків 24 липня 2022 року подав заперечення до акта перевірки. Контролюючі органи розглянули заперечення платника податку 5 серпня 2022 року. Оцініть правомірність дій платника податку та контролюючих органів з посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 4

Ситуаційне завдання. Платник податку 20 квітня 2022 року подав декларацію з податку на додану вартість за березень 2022 року. Податкові органи здійснили камеральну перевірку декларації, яка закінчилася 27 травня 2022 року. Оцініть правомірність дій платника податку та контролюючих органів із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з п. 46.1 Податкового кодексу України податкова декларація, розрахунок, звіт – це документ, що подається платником податків контролюючому органу у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата податкового зобов'язання або відображаються обсяги операції, доходів (прибутків), щодо яких податковим та митним законодавством передбачено звільнення платника податку від обов'язку нарахування і сплати податку і збору, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого на користь платників податків – фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку.

Згідно з пп. 49.18.1 Податкового кодексу України, якщо звітний (податковий) період дорівнює календарному місяцю, то податкову декларацію подають до контролюючих органів протягом 20 календарних днів,

що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця. Отже, платник податків не порушив норм законодавства.

Згідно з п. 75.1 Податкового кодексу України, камеральною вважають перевірку, яку здійснюють у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях. Камеральну перевірку податкової декларації може бути здійснено лише протягом 30 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку їхнього подання (п. 76.3 Податкового кодексу України).

Отже, дії контролюючого органу є неправомірними, оскільки граничний термін камеральної перевірки декларації з податку на додану вартість за березень 2022 року закінчився 21 травня 2022 року.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 4

Основна: [4, с. 77–93; 5]. Додаткова: [14, с. 12–320; 18, с. 26–354; 25, с. 1–56].

Тема 5. Податковий менеджмент

Мета проведення семінарського заняття та самостійної роботи студентів – засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів управлінських рішень у сфері оподаткування, вивчення методичних підходів до аналізу податкового ризику й управління ним.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати поняття, цілі та завдання податкового менеджменту; характеризувати основні складові державного податкового менеджменту; описувати складові корпоративного податкового менеджменту.

Питання для підготовки до семінарського заняття за темою 5

1. Наведіть визначення поняття "податковий менеджмент".
2. Надайте характеристику податкового менеджменту на різних рівнях управління оподаткуванням.
3. Розкрийте змістовність завдань податкового менеджменту.
4. Перерахуйте функції державного податкового менеджменту.
5. Дайте характеристику організаційної функції державного податкового менеджменту.

Питання для самостійного опрацювання за темою 5

1. Опишіть процес корпоративного податкового менеджменту.
2. Назвіть функції корпоративного податкового менеджменту.

Перелік тестових завдань для семінарських занять та самостійного вирішення за темою 5

1. Менеджмент – це:

- а) інтеграційний процес формування організацій і управління ними шляхом розроблення способів і прийомів досягнення намічених результатів;
- б) визначення напрямку й інтенсивності грошових потоків протягом планового чи звітного періоду;
- в) спосіб групування цифрових показників, що характеризують певне явище (зокрема, наявність чи використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів) через зіставлення або протиставлення окремих його аспектів.

2. Податковий менеджмент виступає як:

- а) інструмент вилучення доходів суб'єктів підприємницької діяльності у Державний бюджет;
- б) інструмент вилучення доходів суб'єктів підприємницької діяльності до Державного бюджету і як інструмент, який оптимізує фінансово-господарську діяльність підприємств;
- в) інструмент управління державним внутрішнім і зовнішнім боргом відповідно до чинного законодавства.

3. Під податковим менеджментом необхідно розуміти:

- а) систему державного управління оподаткуванням, що провадить координацію і вдосконалення сторін оподаткування;
- б) систему управління фінансами, призначену для організації взаємодії фінансових відносин і фондів грошових засобів з метою оптимізації їхнього впливу на кінцеві результати виробництва;
- в) економічну категорію, яка відображає грошові відносини, які виникають між державою, з одного боку, і підприємствами, організаціями, установами форм власності та фізичними особами – з іншого з приводу утворення централізованого фонду грошових коштів держави і його використання на розширене відтворення, підвищення рівня життя і задоволення інших суспільних потреб.

4. Метою державного податкового менеджменту є:

а) забезпечення виконання плану економічного та соціального розвитку необхідними бюджетними коштами з дотриманням оптимальних фінансових пропорцій;

б) створення та забезпечення функціонування ефективної податкової політики, вдосконалення всієї податкової системи;

в) складання звітів, інформація яких призначена для внутрішніх користувачів інформації (власників, менеджерів).

5. Складовими державного податкового менеджменту є:

а) аналіз і контроль виробничо-господарської діяльності;

б) податкове планування і прогнозування, податкове регулювання, податковий контроль;

в) інвентаризація, оцінювання, калькуляція, баланс, звітність.

6. До суб'єктів державного податкового менеджменту належать:

а) держава та її органи, платники податків;

б) тільки держава (в особі законодавчих і виконавчих, у тому числі фінансових, органів);

в) тільки платники податків.

7. Функціями державного податкового менеджменту є:

а) планування, організація, контроль, регулювання;

б) законотворчість, мотивація, контроль, регулювання;

в) законотворчість, прогнозування, контроль, регулювання;

г) законотворчість, аналіз, прогнозування, контроль.

8. Завданнями корпоративного податкового менеджменту є:

а) забезпечення виконання плану економічного і соціального розвитку бюджетними коштами з дотриманням оптимальних фінансових пропорцій;

б) вибір податкової стратегії;

в) розроблення системи управління податковими зобов'язаннями;

г) розроблення облікової політики для оптимізації оподаткування;

д) створення та забезпечення функціонування ефективної податкової політики, вдосконалення всієї податкової системи.

9. Функціями корпоративного податкового менеджменту є:

а) мотивація, податковий контроль;

б) ведення податкового обліку, податковий контроль;

в) мотивація, ведення податкового обліку.

10. Для постановлення на податковий облік юридичні особи подають до податкових органів заяву за формою:

- а) 1-ОПП;
- б) 5-ОПП;
- в) 8-ОПП.

Перелік ситуаційних завдань для вирішення на семінарському занятті та самостійного опрацювання за темою 5

1. Платник податку подав 24 лютого 2022 року до податкових органів Звіт про використання РРО за січень 2022 року. Оцініть правомірність дій платника податків із посиланням на статті податкового законодавства.

2. У суб'єкта підприємництва балансова вартість активів за 2022 рік становила 390 тис. євро, чистий дохід від реалізації продукції – 720 тис. євро, середня кількість працівників – 12 осіб. Чи може цей суб'єкт підприємства 2023 року бути зарахованим до категорії мікропідприємства, згідно з вимогами Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність"?

3. Суб'єкт підприємства 2023 року ухвалив рішення займатися зовнішньоекономічною діяльністю з постачання пшениці до країн ЄС. Посилаючись на норми податкового та митного законодавства, обґрунтуйте необхідність у придбанні цим суб'єктом підприємства ліцензії.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 5

Ситуаційне завдання. За 2021 рік сума доходів від усіх видів діяльності платника податку становила 48 млн євро, а сума сплачених податків за рік – 2 млн євро. Контролюючі органи внесли цього платника податку до Реєстру великих платників податку на 2022 рік та оприлюднили цей Реєстр 24 вересня 2021 року (наказ Державної податкової служби України від 24.09.2021 р. № 838). Оцініть правомірність дій контролюючих органів із посиланням на податкове законодавство.

Приклад відповіді. Згідно з пп. 14.1.124 Податкового кодексу України, великий платник податків – юридична особа або постійне представництво нерезидента на території України, у якої обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент 50 млн євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом НБУ, або загальна сума сплачених податків, зборів,

платежів перевищує 1,5 млн євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом НБУ за той самий період.

Згідно з нормами пп. 14.1.124 Податкового кодексу України, платник податків потрапляє за показником "загальна сума податків та зборів", що підтверджує правомірність рішення контролюючих органів щодо зарахування цього платника податків до категорії "великий платник податку" та включення його до Реєстру великих платників податку на 2022 рік.

Порядок формування Реєстру великих платників податків затверджено наказом Міністерства фінансів України від 21 жовтня 2015 року № 911. Згідно з п. 6 цього наказу, такий Реєстр на наступний календарний рік до 27 вересня поточного року затверджують наказом Державної податкової служби та не пізніше як наступного робочого дня оприлюднюють на офіційному порталі Державної податкової служби.

Тому дії контролюючих органів щодо оприлюднення Реєстру великих платників податків 24 вересня 2021 року є правомірними.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 5

Основна: [4, с. 94–108; 5]. Додаткова: [8, с. 25–347; 14, с. 12–320; 18, с. 26–354; 25, с. 1–56; 31, с. 48].

Тема 6. Перекладання податків

Мета проведення семінарського заняття та самостійної роботи студентів – вивчення сутності, ознак і видів перекладання податків; з'ясування сутності еластичності податкової системи та методики її вимірювання; порівняльна характеристика особливостей співвідношення прямих і непрямих податків; дослідження характеру та порядку розподілу податкового тягаря.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати поняття та види перекладання податків; описувати підходи до визначення еластичності податкової системи; обчислювати співвідношення прямого та непрямих оподаткування; обґрунтовувати проблеми розподілу податкового тягаря.

Питання для підготовки до семінарського заняття за темою 6

1. Обґрунтуйте сутність переказання податків.
2. Назвіть види переказання податків.
3. Обґрунтуйте порядок переказання непрямих податків.
4. Поясніть процес переказання майнових податків.
5. Поясніть процес переказання прибуткових податків.
6. Поясніть вплив переказання податків на поведінку суб'єктів господарювання залежно від еластичності попиту на продукцію.

Питання для самостійного опрацювання за темою 6

1. Обґрунтуйте переваги та недоліки прямих і непрямих податків.
2. Поясніть сутність поняття "податковий тягар".
3. Поясніть характер розподілу податкового тягара між споживачами та виробниками залежно від еластичності попиту та пропозиції.

Перелік тестових завдань для семінарських занять та самостійного вирішення за темою 6

1. *Переказання податків – це процес повного або часткового перерозподілу податкового тягара між:*
 - а) різними державами;
 - б) державою і суб'єктами оподаткування;
 - в) різними суб'єктами оподаткування;
 - г) усі відповіді правильні.
2. *За рахунок збільшення ціни товарів переказання податків здійснюють:*
 - а) з постачальника товарів на покупця;
 - б) з покупця товарів на постачальника;
 - в) з постачальника товарів на виробника;
 - г) усі відповіді правильні.
3. *За офіційною статистикою Міністерства фінансів України податковий тягар в Україні перекладають на:*
 - а) фізичних осіб-громадян;
 - б) фізичних осіб-підприємців;
 - в) юридичних осіб.
4. *Носієм податку є:*
 - а) особа, яка відповідно до законодавства здійснює нарахування суми податку;

- б) особа, яка перераховує суму податку до бюджету;
- в) фактичний платник податку, на якого реально покладається податковий тягар з того чи іншого податку;
- г) особа, щодо якої нараховані санкції за несплату податків.

5. Податкова система є нееластичною, коли:

- а) податкові надходження зростають швидше, ніж ВВП;
- б) податкові надходження змінюються пропорційно зміні ВВП;
- в) податкові надходження зростають повільніше, ніж ВВП;
- г) правильної відповіді немає.

6. За еластичного попиту із запровадженням податку з продажів:

- а) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;
- б) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;
- в) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач;
- г) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач.

7. За нееластичного попиту із запровадженням податку з продажів:

- а) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;
- б) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;
- в) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач;
- г) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач.

8. За еластичної пропозиції при запровадженні податку з продажів:

- а) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;
- б) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;
- в) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач;
- г) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач.

9. За нееластичного попиту із запровадженням податку з продажів:

а) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;

б) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме виробник;

в) ціна товару збільшиться несуттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач;

г) ціна товару збільшиться суттєво й основну вагу оподаткування нестиме споживач.

10. Надлишковий податковий тягар:

а) призводить до збільшення рівня виробництва та викликає зменшення споживання товарів населенням;

б) призводить до зниження рівня виробництва та викликає збільшення споживання товарів населенням;

в) призводить до зниження рівня виробництва та викликає зменшення споживання товарів населенням;

г) призводить до збільшення рівня виробництва та викликає збільшення споживання товарів населенням.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 6

Основна: [3, с. 47–59; 4, с. 188–200; 5]. Додаткова: [16, с. 115–201; 25, с. 1–56].

Тема 7. Податок на додану вартість

Мета проведення практичного заняття та самостійної роботи студентів – формування системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо сутності та ролі податку на додану вартість у податковій системі України, його основних елементів, порядку обчислення податку та податкової документації, в якій ведеться облік податку на додану вартість (ПДВ).

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати платників податку; знати порядок реєстрації та анулювання реєстрації платників ПДВ; формулювати поняття "податкове зобов'язання" та "податковий кредит"; знати дати виникнення податкових зобов'язань

та права на податковий кредит; знати реквізити податкової накладної та порядок її складання; знати податкові (звітні) періоди з ПДВ; характеризувати порядок бюджетного відшкодування сум ПДВ.

Питання до семінарського заняття за темою 7

1. Терміни подання особами заяви для реєстрації платниками ПДВ.
2. Випадки корегування податкових зобов'язань і податкового кредиту.
3. Порядок пропорційного віднесення сум витрат платника податку до податкового кредиту.
4. Складання розрахунку корегування до податкової накладної.
5. Типи причин, коли податкова накладна не надається покупцю.
6. Умовні індивідуальні податкові номери в податковій накладній.
7. Порядок складання зведеної податкової накладної.

Питання для самостійного опрацювання за темою 3

1. Перелік осіб, які можуть бути платниками ПДВ.
2. Бюджетне відшкодування ПДВ.

Перелік тестових завдань до семінарських занять та самостійного опрацювання за темою 7

*1. **Обов'язкову реєстрацію особи, як платника ПДВ, здійснюють у разі, якщо загальна сума від здійснення операцій із постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нараховано (сплачено) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує:***

- а) 150 000 грн без ПДВ;
- б) 800 000 грн без ПДВ;
- в) 1 000 000 грн без ПДВ.

*2. **У разі обов'язкової реєстрації особи як платника ПДВ реєстраційну заяву подають до податкового органу не пізніше як:***

- а) 10 числа місяця, що настає за місяцем, у якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій 1 000 000 грн без ПДВ;
- б) 10 числа місяця, що настає за місяцем, у якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій 1 000 000 грн із ПДВ;
- в) 10 числа місяця, що настає за місяцем, у якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій 300 000 грн.

3. Під час здійснення імпорتنих операцій датою виникнення податкових зобов'язань із ПДВ бути вважати:

- а) дату отримання грошових коштів;
- б) дату оприбуткування товарів;
- в) дату оформлення митної декларації.

4. Документом, що замінює податкову накладну, може бути:

- а) прибутковий касовий ордер;
- б) виписка банку;
- в) вантажна митна декларація.

5. Під час здійсненні операцій фінансового лізингу податкові зобов'язання та податковий кредит виникають за методом ... :

- а) останньої події;
- б) нарахувань;
- в) першої події.

6. За яким методом виникають податкові зобов'язання з бюджетними установами:

- а) касовим;
- б) нарахувань;
- в) першої події?

7. Податкову накладну складають:

- а) винятково в паперовому вигляді;
- б) винятково в електронному вигляді;
- в) у різній формі за вибором платника податків.

8. Форму податкової накладної затверджує:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Міністерство фінансів України.

9. Якщо сума операції з продажу товарів становила 300 000 грн із ПДВ, то сума податкового зобов'язання буде становити:

- а) 50 000 грн;
- б) 30 000 грн;
- в) 200 000 грн.

10. У якій з наведених декларацій відображено суму ПДВ, яку сплачує платник податку під час імпорту товарів:

- а) декларації з ПДВ;
- б) вантажній митній декларації;
- в) декларації про майновий стан та доходи?

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 7

1. Особа протягом 12 календарних місяців здійснила оподатковувані операції на суму 1 500 000 грн із ПДВ. Обґрунтуйте обов'язковість реєстрації цієї особи платником ПДВ із посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Платник ПДВ здійснив постачання товарів. Водночас продавець склав податкову накладну, у якій не вказав код УКТ ЗЕД товару. Оцініть правомірність дій продавця з посиланням на статті Податкового кодексу України.

3. Платника ПДВ подав до контролюючих органів податкову декларацію за червень 2022 року 15 липня 2022 року. Оцініть правомірність дій контролюючих органів із посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 7

Ситуаційне завдання. Українське підприємство 3 червня 2022 року надало послуги бюджетній установі в сумі 600 000 грн із ПДВ. Оплату за надану послугу підприємство отримало 23 липня 2022 року. Визначте дату виникнення податкових зобов'язань із ПДВ у підприємства, яке надавало послугу бюджетній установі.

Приклад відповіді. Згідно з пп. 14.1.179 Податкового кодексу України, податкове зобов'язання – це загальна сума ПДВ, одержана (нарахована) платником податку в звітному (податковому) періоді.

Дату виникнення податкового зобов'язання наведено у статті 187 Податкового кодексу України. Так, у п. 187.7 визначено, що датою виникнення податкових зобов'язань у разі постачання товарів/послуг з оплатою за рахунок бюджетних коштів є дата зарахування коштів на банківський рахунок платника податку або дата отримання компенсації в іншій формі, включаючи зменшення заборгованості такого платника податку за його зобов'язаннями перед бюджетом.

Отже, платник податку, який надав послуги бюджетній установі, має збільшити податкове зобов'язання з ПДВ на дату отримання коштів, тобто 23 липня 2022 року.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 7

Завдання 1. На основі наведених даних визначте суму податкових зобов'язань, податкового кредиту та ПДВ до сплати або відшкодування за вересень 2022 року:

відвантажено продукцію в сумі 540 000 грн із ПДВ;

відвантажено продукцію в Польщу в сумі 50 000 грн;

придбано матеріали в сумі 420 000 грн із ПДВ;

виконано роботи для бюджетної організації в сумі 360 000 грн із ПДВ. На кінець вересня 2022 року оплати не отримано.

Завдання 2. На основі наведених даних визначте суму податкових зобов'язань, податкового кредиту та ПДВ до сплати або відшкодування:

передано інвентарну тару в оперативний лізинг в сумі 37 000 грн;

відвантажено продукцію в сумі 480 000 грн із ПДВ;

отримано послугу від нерезидента в сумі 110 000 грн із ПДВ;

у компанії з Франції придбано запасні частини для автомобіля на суму 280 000 грн із ПДВ. Митну декларацію оформлено своєчасно. ПДВ сплачено на митниці.

Завдання 3. На основі наведених даних визначте суму податкових зобов'язань, податкового кредиту та ПДВ до сплати або відшкодування за липень 2022 року:

згідно з митної декларацією в австрійській компанії придбано молоко в сумі 360 000 грн із ПДВ;

відвантажено молоко українському підприємству на суму 120 000 грн із ПДВ;

відвантажено продукцію в Болгарію в сумі 66 000 грн;

отримано орендну плату за будівлю, яка була передана у фінансовий лізинг 10 червня 2022 року на суму 240 000 грн із ПДВ.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 7

Завдання. Підприємство (ПАТ "Світло") протягом вересня 2022 року здійснило такі операції.

було відвантажено продукцію в сумі 600 000 грн із ПДВ;

передано будівлю у фінансовий лізинг у сумі 300 000 грн із ПДВ;

отримано орендну плату за автомобіль, який було передано у фінансовий лізинг у лютому 2022 року (у сумі 72 000 грн із ПДВ);

відвантажено продукцію у сумі 360 000 грн із ПДВ;
відвантажено продукцію у Швейцарію в сумі 300 000 грн;
отримано послугу від нерезидента в сумі 240 000 грн із ПДВ. Складено податкову накладну та зареєстровано у Єдиному реєстрі;
придбано матеріали в сумі 480 000 грн із ПДВ;
виконано роботи для бюджетної організації в сумі 180 000 грн із ПДВ. На кінець вересня 2022 року оплати не отримано;
придбано в бельгійській компанії паливо у сумі 42 000 грн із ПДВ. Митну декларацію оформлено своєчасно. ПДВ сплачено на митниці 9 вересня 2022 року;
сплачено за послугу нерезиденту в сумі 180 000 грн із ПДВ.
Складіть декларацію з ПДВ за вересень 2022 року.

Методичні рекомендації

1. Обчисліть суму податкових зобов'язань ($\text{ПДВ}_{\text{пз}}$) під час постачання товарів:

$$\text{ПДВ}_{\text{пз}} = (\text{БО} \times 20 \%) / 100 \%, \quad (7.1)$$

де БО – база оподаткування податком на додану вартість.

2. Визначте суму податкового кредиту ($\text{ПДВ}_{\text{пк}}$) у разі придбання товарів:

$$\text{ПДВ}_{\text{пк}} = \text{ПДВ}_{\text{тмц}} + \text{ПДВ}_{\text{оз}}, \quad (7.2)$$

де $\text{ПДВ}_{\text{тмц}}$ – сума податків, сплачених платником, у зв'язку із придбанням або виготовленням товарів;

$\text{ПДВ}_{\text{оз}}$ – сума податків, сплачених платником, у зв'язку із придбанням (будівництвом, спорудженням) основних засобів.

3. Визначте суму ПДВ для сплати в бюджет або відшкодування з нього:

$$\text{ПДВ} = \text{ПДВ}_{\text{пз}} - \text{ПДВ}_{\text{пк}}. \quad (7.3)$$

Результат вирішення завдання наведено в табл. 7.1.

Вирішення розрахункового завдання

№ операції	Податкові зобов'язання, грн	Податковий кредит, грн
1	Обчислюють згідно з п. 187.1 Податкового кодексу України: $600\ 000 : 6 = 100\ 000$	Відсутній
2	Обчислюють згідно з п. 187.6 Податкового кодексу України: $300\ 000 : 6 = 50\ 000$	Відсутній
3	Не відображають з п. 187.6 Податкового кодексу України	Відсутній
4	Обчислюють згідно з п. 187.1 Податкового кодексу України: $360\ 000 : 6 = 60\ 000$	Відсутній
5	Не обчислюють, згідно зі ст. 195 Податкового кодексу України	Відсутній
6	Відсутні	Обчислюють згідно з пп. 198.1.2 Податкового кодексу України: $240\ 000 : 6 = 40\ 000$
7	Відсутні	Обчислюють згідно з п. 198.1 Податкового кодексу України: $480\ 000 : 6 = 80\ 000$
8	Не обчислюють, згідно з п. 187.7 Податкового кодексу України	Відсутній
9	Відображають у митній декларації	Обчислюють згідно з пп. 198.1.2 Податкового кодексу України: $42\ 000 : 6 = 7\ 000$
10	Обчислюють згідно з п. 187.8 Податкового кодексу України: $180\ 000 : 6 = 30\ 000$	Відсутній
Усього	240 000	127 000

Отже, загальна сума податку на додану вартість, яку підприємство має сплатити до бюджету, становить: $240\ 000 - 127\ 000 = 113\ 000$ грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 7

Основна: [3, с. 62–82; 4, с. 109–137; 5]. Додаткова: [9, с. 235; 25, с. 1–56; 28, с. 14; 30, с. 617; 35, с. 683; 44, с. 108; 48, с. 17–185].

Тема 8. Акцизний податок

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – вивчення теоретичних аспектів акцизного оподаткування в Україні; визначення економічної сутності та ознак акцизного податку; ознайомлення з етапами еволюції акцизного оподаткування в Україні; характеристика основних елементів акцизного податку.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати порядок отримання ліцензії на виробництво та продаж під-акцизних товарів; вміти обчислювати суму акцизного податку; складати декларацію про максимальні роздрібні ціни; складати заявки-розрахунки на придбання марок акцизного податку; наводити перелік документів, які подаються до контролюючих органів для придбання марок акцизного податку; знати вартість марок акцизного податку.

Питання до семінарського заняття за темою 8

1. Класифікація підакцизних товарів.
2. Особливості реєстрації осіб платниками акцизного податку.
3. Ліцензії на виробництво та торгівлю підакцизними товарами.
4. Акцизна накладна: реквізити та порядок складання.
5. Дата виникнення зобов'язань з акцизного податку.
6. Порядок складання декларації з акцизного податку.
7. Порядок придбання та використання марок акцизного податку.

Питання до самостійної роботи за темою 8

1. Складання форм-довідок і заявок-розрахунків на виготовлення, придбання марок акцизного податку.
2. Організація роботи акцизних складів.

Перелік тестових завдань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 8

1. *Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата:*
 - а) здійснення оплати за товар;
 - б) відвантаження товарів;
 - в) складання вантажної митної декларації.

2. Датою виникнення податкових зобов'язань щодо постачання електроенергії є дата:

- а) здійснення оплати за товар;
- б) відвантаження товарів;
- в) складання акта прийому-передавання електроенергії.

3. Декларацію про встановлення максимальних роздрібних цін подає платник податку два рази на місяць, до:

- а) 1 та 15 числа місяця;
- б) 10 та 25 числа місяця;
- в) 5 та 20 числа місяця.

4. Розмір плати за марки акцизного податку встановлює:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство фінансів України.

5. Максимальні роздрібні ціни на тютюнові вироби встановлюють:

- а) раз на місяць;
- б) два рази на місяць;
- в) три рази на місяць.

6. За яким підакцизним товаром застосовують комбіновану ставку:

- а) алкогольні напої;
- б) нафтопродукти;
- в) тютюнові вироби.

7. На який вид підакцизного товару ставка акцизного податку встановлено в євро:

- а) пальне;
- б) тютюнові вироби;
- в) електрична енергія.

8. Мінімальну оптово-роздрібну ціну встановлюють на:

- а) алкогольні напої;
- б) нафтопродукти;
- в) тютюнові вироби.

9. Вартість ліцензії для оптової торгівлі тютюновими виробами становить:

- а) 100 000 грн на рік;
- б) 200 000 грн на рік;
- в) 500 000 грн на рік.

10. Маркування алкогольних напоїв здійснюють у разі, якщо вміст спириту етилового перевищує:

- а) 7 відсотків об'ємних одиниць;
- б) 5 відсотків об'ємних одиниць;
- в) 8,5 відсотків об'ємних одиниць.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять за темою 8

1. Підприємство реалізовує тютюнові вироби. Станом на 10 серпня 2022 року підприємство не надало до контролюючих органів декларацію про встановлення максимальної роздрібною ціни на тютюнові вироби, які воно планує реалізовувати з 15 серпня 2022 року. Оцініть правомірність дій платника податків із посиланням на статті законодавства.

2. Особа ввозить з Німеччини алкогольні напої на митну територію України, але через форс-мажорні обставини відмовилася від них на користь України. Митні органи нарахували акцизний податок. Оцініть правомірність дій митних органів із посиланням на статті законодавства.

3. Підприємство відвантажило в Німеччину партію алкогольних напоїв. Чи будуть виникати в підприємства податкові зобов'язання з акцизного податку? Відповідь обґрунтуйте посиланням на податкове законодавство.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 8

Ситуаційне завдання. Підприємство реалізовує пиво міцністю п'ять відсотків об'ємних одиниць. Водночас підприємство вирішило не наклеювати марки акцизного податку на пляшки пива. Оцініть правомірність дій платника податку з посиланням на відповідні статті Податкового кодексу.

Приклад відповіді. Відповідно до пп. 14.1.107 Податкового кодексу України марка акцизного податку – це спеціальний знак для маркування алкогольних напоїв та тютюнових виробів, віднесений до документів суворого обліку, який підтверджує сплату акцизного податку, легальність ввезення та реалізації на території України цих виробів.

Відповідно до п. 215.1 Податкового кодексу України пиво належить до підакцизних товарів.

Згідно з п. 226.6 Податкового кодексу України маркуванню підлягають усі алкогольні напої зі вмістом спирту етилового понад 8,5 відсотка об'ємних одиниць. Маркування вироблених в Україні алкогольних напоїв із вмістом спирту етилового до 8,5 відсотка об'ємних одиниць не здійснюють.

Таким чином, дії платника акцизного податку є правомірними, оскільки міцність пива, яке воно реалізує, не перевищує 8,5 відсотка об'ємних одиниць.

Перелік розрахункових завдань для практичних занять та самостійного вирішення за темою 8

Завдання 1. Підприємство здійснює оптову реалізацію алкогольних напоїв. Протягом вересня 2022 року реалізовано:

250 000 пляшок коньяку міцністю 40 % (об'єм пляшки – 0,5 л);

50 000 пачок сигарет без фільтра за ціною 66 грн із ПДВ за пачку.

Розрахуйте суму акцизного податку.

Завдання 2. Підприємство здійснює оптову реалізацію нафтопродуктів та протягом вересня 2022 року здійснило такі операції:

280 000 пляшок шампанського (об'єм пляшки – 0,75 л);

300 000 пачок сигарет із фільтром за ціною 98 грн із ПДВ за пачку.

Розрахуйте суму акцизного податку.

Завдання 3. Підприємство реалізує оптом паливо та протягом вересня 2022 року здійснило такі операції: реалізовано бензол об'ємом 520 000 л; реалізовано паливо рідке (мазут) об'ємом 915 000 л. Курс євро на перший день кварталу становив 33,00 грн за 1 євро. Розрахуйте суму акцизного податку.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 8

Завдання. Підприємство здійснює оптову реалізацію тютюнових виробів та пива. Протягом січня 2022 року реалізовано: 500 000 пачок сигарет з фільтром (максимальна роздрібна ціна 84,00 грн із ПДВ). Розрахуйте суму акцизного податку.

Приклад вирішення. Згідно з п. 221.2 Податкового кодексу України податкове зобов'язання на тютюнові вироби обчислюють одночасно за адвалорною та специфічною ставками акцизного податку. Водночас визначена сума податкового зобов'язання з акцизного податку не може бути меншою від встановленого мінімального акцизного податкового зобов'язання.

Мінімальне акцизне податкове зобов'язання (пп. 14.1.114 Податкового кодексу України) – це мінімальна величина податкового зобов'язання зі сплати акцизного податку з сигарет, виражена у твердій сумі за 1 000 штук сигарет одного найменування, реалізованих на митній території України чи ввезених на митну територію України.

Сума акцизного податку за адвалорною ставкою обчислюють таким чином. Спочатку визначають оподаткований оборот за цінами реалізації за формулою:

$$O = \text{МРЦ} \times K, \quad (8.1)$$

де O – оподаткований оборот;

МРЦ – максимальна роздрібна ціна за кожним видом товару (продукції);

K – кількість товару в одиницях вимірювання (пачки сигарет).

Потім обчислюють суму акцизного податку ($\text{АП}_{\text{адв}}$) за кожним видом товарів за такою формулою:

$$\text{АП}_{\text{адв}} = C \times O, \quad (8.2)$$

де C – ставка акцизного податку у відсотках до обороту від реалізації;

O – оподаткований оборот за кожним видом товару.

Акцизний податок за специфічною ставкою ($\text{АП}_{\text{с}}$) розраховують за такою формулою:

$$\text{АП}_{\text{с}} = C \times K / 1\,000, \quad (8.3)$$

де C – ставка акцизного податку за 1 000 сигарет;

K – кількість товару, у фізичних одиницях вимірювання (шт. сигарет).

Загальну суму акцизного податку ($\text{АП}_{\text{з}}$) обчислюють як суму акцизного податку за адвалорною та специфічною ставками:

$$\text{АП}_{\text{з}} = \text{АП}_{\text{адв}} + \text{АП}_{\text{с}}. \quad (8.4)$$

Мінімальне акцизне податкове зобов'язання (МАПЗ) обчислюється за формулою:

$$\text{МАПЗ} = C_{\text{МАПЗ}} \times K / 1\,000, \quad (8.5)$$

де $C_{\text{МАПЗ}}$ – ставка акцизного податку за 1 000 сигарет;

K – кількість товару, у фізичних одиницях вимірювання (шт. сигарет).

Порядок вирішення завдання наведено в табл. 8.1.

Таблиця 8.1

Обчислення податкових зобов'язань з акцизного податку

Показники	Розрахована сума, грн
<i>Сигарети з фільтром</i>	
Оподатковуваний оборот	$500\,000 \times 84 = 42\,000\,000\,000$
АП _{адв}	$42\,000\,000 \times 12 / 100 = 5\,040\,000$
АП _с	$500\,000 \times 20 \text{ сигарет} \times 1\,306,37 / 1\,000 = 13\,063\,700$
АП _з	$5\,040\,000 + 13\,063\,700 = 18\,103\,700$
МАПЗ	$500\,000 \times 20 \text{ сигарет} \times 1747,60 / 1\,000 = 17\,476\,000$

Таким чином, за сигаретами з фільтром підприємство має сплатити суму мінімального акцизного податкового зобов'язання (17 476 000 грн), оскільки вона є більшою, ніж загальна сума акцизного податку (13 063 700).

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 8

Основна: [3, с. 84–94; 4, с. 140–170; 5]. Додаткова: [10, с. 43; 11, с. 11; 12, с. 105; 13, с. 7–23; 25, с. 1–56; 27, с. 21–24; 29, с. 142; 33, с. 185; 36, с. 160; 37, с. 71].

Тема 9. Мито

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – вивчення теоретичних аспектів митного оподаткування в Україні, особливостей, принципів і методів визначення митної вартості; ознайомлення зі ставками мита та порядком його справляння.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: формулювати економічну сутність мита, його функції та елементи, принципи визначення митної вартості; вміти визначати митну вартість товарів, що ввозяться на митну територію України; визначати суму ввізного та вивізного мита до сплати; формулювати проблеми митного законодавства; ухвалювати рішення щодо визначення митної вартості товару та визначення розміру мита, які буде сплачувати суб'єкт господарювання.

Питання до семінарського заняття за темою 9

1. Які функції виконує мито?
2. У чому проявляється вплив митного оподаткування на розвиток зовнішньої торгівлі?
3. Охарактеризуйте фіскальну значущість мита.
4. Які ставки мита встановлюються відповідно до вітчизняного законодавства?
5. Які види мита в Україні діють на території України?
6. Чи може замість митної декларації, заповненої у звичайному режимі, подаватися попередня митна декларація?
7. Хто є платниками мита?

Питання до самостійної роботи за темою 9

1. Як розраховують суму мита до сплати, якщо воно встановлено за комбінованою ставкою?
2. У яких випадках подають періодичну митну декларацію?

Перелік тестових завдань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 9

1. *Базою оподаткування мита, що встановлене за адвалорними ставками, є:*
 - а) доходи підприємства;
 - б) роздрібні ціни товарів;
 - в) митна вартість товарів;
 - г) кількість товарів у встановлених одиницях вимірювання.
2. *Базою оподаткування мита, що встановлене за специфічними ставками, є:*
 - а) доходи підприємства;
 - б) роздрібна ціни товарів;
 - в) митна вартість товарів;
 - г) кількість товарів у встановлених одиницях вимірювання.
3. *Суму мита сплачують до:*
 - а) Державного казначейства;
 - б) місцевого бюджету;
 - в) Державного бюджету;
 - г) Спеціального митного фонду.

4. Законодавчим актом, яким встановлюють ставки мита в Україні, є:

- а) Конституція України;
- б) Митний кодекс;
- в) Податковий кодекс;
- г) Митний тариф.

5. Нараховані суми мита відображаються у:

- а) декларації з ПДВ;
- б) декларації з податку на прибуток;
- в) митній декларації;
- г) декларації з акцизного податку.

6. Який вид митної декларації, поданий разом з попередньою, замінює митна декларацію, подана у звичайному режимі:

- а) тимчасова митна декларація;
- б) періодична митна декларація;
- в) додаткова митна декларація
- г) сезонна митна декларація?

7. Сума мита при імпорті відображається в:

- а) декларації з ПДВ;
- б) декларації з акцизного податку;
- в) митній декларації.

8. Яке з наведених видів мита не застосовують в Україні:

- а) ввізне;
- б) вивізне;
- в) транзитне;
- г) сезонне?

9. Який основний метод визначення митної вартості:

- а) за ціною договору щодо товарів, які імпортуються;
- б) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
- в) за ціною договору щодо аналогічних товарів;
- г) на основі відтвореної вартості?

10. Який з методів визначення митної вартості не застосовують:

- а) за ціною договору щодо товарів, які імпортуються;
- б) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
- в) за ціною договору щодо аналогічних товарів;
- г) на основі відтвореної вартості?

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять за темою 9

1. Особа ввозить товар на митну територію України в митному режимі тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування. Митні органи не вимагали від особи надання документів, які підтверджують країну походження товару. Оцініть правомірність дій митних органів із посиланням на статті законодавства.

2. Особа ввозить товар на митну територію України в митному режимі транзиту. Перетинаючи кордон, він надав митним органам бланк митної декларації. Оцініть правомірність дій платника податку із посиланням на статті законодавства.

3. Нерезидент придбав на митній території України судно. Митні органи здійснили митне оформлення такого судна в митному режимі експорту. Оцініть правомірність дій митних органів із посиланням на статті законодавства.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 9

Ситуаційне завдання. Особа вивозить за межі митної території України в митному режимі експорту вівець у кількості 500 шт на суму 25 000 євро. Митні органи не нараховували податкові зобов'язання за податком на додану вартість та митом. Оцініть правомірність дій платника податку та контролюючих органів із посиланням на статті законодавства.

Приклад відповіді. Згідно зі ст. 82 Митного кодексу України експорт – це митний режим, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань щодо їхнього зворотного ввезення.

Згідно з пп. 195.1.1 Податкового кодексу України операції з вивезення товарів за межі митної території України в митному режимі експорту оподатковують за ставкою 0 %.

Згідно з нормами Закону України "Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину" вівці, вивезенні за межі митної території України оподатковують за ставкою 10 % від суми митної вартості.

Отже, митні органи порушили норми митного законодавства щодо оподаткування митом операції з вивезення за межі митної території України вівець.

Перелік розрахункових завдань для практичних занять та самостійного вирішення за темою 9

Завдання 1. Підприємство вивозить за межі митної території України в митному режимі експорту:

ковбаси з печінки митною вартістю 23 000 євро;

насіння ріжю митною вартістю 31 000 євро.

Визначте суму податку на додану вартість та мита, якщо курс євро на дату складання митної декларації становив 32,04 грн.

Завдання 2. Підприємство вивезло з митної території України на територію ВМЗ відходи та брухт чорних металів на суму 81 000 євро. Визначте податкові наслідки такої операції, якщо курс євро на дату вивезення становив 32,18 грн.

Завдання 3. Особа вивозить за межі митної території України в митному режимі тимчасового вивезення пілососи митною вартістю 6 500 євро. Визначте податкові наслідки ввезення пілососів у митному режимі тимчасового вивезення, якщо курс євро на дату складання митної декларації становить 33,17 грн.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 9

Завдання. Особа ввозить на митну територію України в митному режимі тимчасового ввезення три двигуни для морських суден митною вартістю 721 000 євро. Визначте податкові наслідки ввезення двигунів для морських суден у митному режимі тимчасового ввезення, якщо курс євро на дату складання митної декларації становить 33,04 грн.

Приклад вирішення. Згідно зі ст. 103 Митного кодексу України тимчасове ввезення – це митний режим, відповідно до якого іноземні товари, транспортні засоби комерційного призначення ввозять для конкретних цілей на митну територію України з умовним повним або частковим звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності й підлягають реекспорту до завершення встановленого строку без будь-яких змін, за винятком звичайного зношування в результаті їхнього використання.

Згідно з п. 206.7 Податкового кодексу України до операцій із ввезення товарів на митну територію України у митному режимі тимчасового ввезення застосовують умовне повне звільнення від оподаткування або умовне часткове звільнення від оподаткування. Отже, суму ПДВ за цією операцією не нараховують.

Згідно зі ст. 106 Митного кодексу України у разі тимчасового ввезення товарів з умовним частковим звільненням від оподаткування митними платежами за кожний повний або неповний календарний місяць заявленого строку перебування на митній території України сплачують 3 % суми митних платежів, яка підлягала б сплаті у разі випуску цих товарів у вільний обіг на митній території України, розрахованої на дату поміщення їх у митний режим тимчасового ввезення.

Згідно з розділом XVI Закону України "Про Митний тариф України" до двигунів для морських суден встановлено ставку мита в розмірі 5 % від митної вартості товару.

Суму мита за адвалорною ставкою ($M_{адв}$) обчислюють за формулою (9.1):

$$M_{адв} = C \times MB \times \text{€}, \quad (9.1)$$

де C – ставка ввізного (вивізного) мита, встановлена у відсотках до митної вартості товару;

MB – митна вартість товару;

€ – курс євро на день складання митної декларації.

Сума мита буде складати $= (721\,000 \times 33,04 \times 5 \%) / 100 \% = 1\,191\,092$ грн.

Скореговану суму мита ($M_{кор}$) за правилами ст. 106 МКУ розраховують за формулою (9.2):

$$M_{кор} = (M_{адв} \times 3 \%) / 100 \%. \quad (9.2)$$

$$M_{кор} = (1\,191\,092 \times 3 \%) / 100 \% = 35\,732,76 \text{ грн.}$$

Отже, особа, яка ввозить на митну територію України двигуни для морських суден, у митному режимі тимчасового ввезення має сплатити суму мита в розмірі 35 732,76 грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 9

Основна: [4, с. 172–184; 5]. Додаткова: [17, с. 37–245; 25, с. 1–56; 46, с. 1–28].

Змістовий модуль 2

Основні прямі податки й інші податки та збори

Тема 10. Податок на прибуток підприємств

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – вивчення елементів податку на прибуток підприємств, сутності та ролі податку на прибуток підприємств у податковій системі України, порядком обчислення суми податку.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати основні елементи податку на прибуток підприємств; визначати роль податку на прибуток у податковій системі держави; характеризувати порядок проведення амортизації необоротних активів; застосовувати податкові різниці в обліку податку на прибуток; розраховувати суму податку на прибуток підприємств.

Питання до семінарських занять за темою 10

1. Охарактеризуйте суттєві елементи податку на прибуток підприємств.
2. Які особи з числа резидентів не є платниками податку на прибуток?
3. Яким чином розраховують річний дохід під час оподаткування податком на прибуток підприємств?
4. За яких умов платник податку може визначати об'єкт оподаткування без корегування фінансового результату до оподаткування на всі різниці?
5. Для яких платників податку на прибуток установлюють річний податковий період?
6. У чому полягають відмінності між правилами нарахування бухгалтерської та податкової амортизації?

Питання до самостійної роботи за темою 10

1. Охарактеризуйте різниці, що виникають у формуванні забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат.
2. Правила трансфертного ціноутворення під час операцій з нерезидентами.

**Перелік тестових завдань для семінарських занять
та самостійного вирішення за темою 10**

1. До основних засобів належать необоротні активи вартістю понад:

- а) 1 000 грн;
- б) 20 000 грн без ПДВ;
- в) 6 000 грн із ПДВ.

2. За скількома групами основних засобів не встановлено мінімально допустимі терміни корисного використання:

- а) двома групи;
- б) чотирма групи;
- в) шістьма групами?

3. Платники податку мають право використовувати річний звітний період у разі, якщо річний дохід минулого року не перевищив:

- а) 5 000 000 грн;
- б) 40 000 000 грн;
- в) 10 000 000 грн.

4. Який метод амортизації не можна використовувати в податковому обліку:

- а) кумулятивний;
- б) виробничий;
- в) прямолінійний?

5. Фінансовий результат до оподаткування ... на суму амортизації, розрахованої за правилами бухгалтерського обліку:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) залишається незмінним.

6. Фінансовий результат до оподаткування ... на суму амортизації, розрахованої за правилами Податкового кодексу України:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) залишається незмінним.

7. Платники податку, які застосовують квартальний звітний період, мають подавати декларацію з податку на прибуток протягом:

- а) 40 календарних днів, наступних за звітним кварталом;
- б) 60 календарних днів, наступних за звітним кварталом;
- в) 20 календарних днів, наступних за звітним кварталом.

8. У бухгалтерському обліку строк амортизації комп'ютера становить 5 років. У податковому обліку – 4 роки. Який строк амортизації має застосовуватися в податковому обліку:

- а) 4 роки;
- б) 5 років;
- в) 9 років?

9. Операцію визнають контрольованою, якщо загальний дохід платника за рік понад ... грн:

- а) 5 000 000 грн;
- б) 20 000 000 грн;
- в) 150 000 000 грн.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 10

1. Юридична особа отримала дохід за рік у розмірі 95 000 000 грн (з урахуванням ПДВ) та вирішила застосовувати річний звітний період із податку на прибуток підприємств. Оцініть правомірність дій платника податку із посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

2. На балансі підприємства обліковують меблі. У бухгалтерському обліку строк експлуатації сім років, у податковому обліку – вісім років. Який строк амортизації мають застосовувати в податковому обліку? Дайте відповідь з посиланням на Податковий кодекс України.

3. На балансі підприємства обліковують тварин. У бухгалтерському обліку строк експлуатації сім років, у податковому обліку – п'ять років. Який строк амортизації мають застосовувати в податковому обліку? Дайте відповідь з посиланням на Податковий кодекс України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 10

Ситуаційне завдання. Річний дохід підприємства у 2022 році склав 72 000 000 грн без ПДВ. Підприємство вирішило не корегувати фінансовий результат до оподаткування на суму податкових різниць. Оцініть правомірність дій платника податку із посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з пп. 134.1.1 Податкового кодексу України для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний період не перевищує 40 млн грн,

об'єкт оподаткування може визначатися без корегування фінансового результату до оподаткування на всі різниці (окрім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років).

Таким чином, дії платника податку на прибуток є неправомірними, оскільки він мав здійснити коригування фінансового результату до оподаткування на суму податкових різниць, оскільки сума річного доходу була вищою за 40 млн грн.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять за темою 10

Завдання 1. За допомогою методу ціни перепродажу встановіть відповідність ціни операції принципу "витягнутої руки":

У контрольованій операції покупець придбав товар у кількості 5 000 одиниць за ціною 100 грн за одиницю, а продав товар за ціною 110 грн за одиницю.

У зіставних неконтрольованих операціях була така пропорція від купівлі/продажу 5 000 од. товару:

95 грн – 103 грн;

101 грн – 109 грн;

99 грн – 107 грн.

Завдання 2. За допомогою методу порівняння неконтрольованої ціни встановіть відповідність ціни операції принципу "витягнутої руки":

У контрольованій операції товари продавали за ціною 57 грн.

У зіставних неконтрольованих операціях аналогічні товари продавали за такими цінами: 48, 52, 56, 58, 60 та 62 грн.

Завдання 3. Підприємство сплачує податки відповідно до Податкового кодексу України. Річний дохід 60 млн грн із ПДВ. Розрахуйте суму податку на прибуток та складіть податкову декларацію з податку на прибуток підприємств за такими даними:

На 01.01.2022 р. підприємство має такі основні засоби з балансовою вартістю (застосовано прямолінійний метод нарахування амортизації):

будівля заводууправління – первісна вартість 1 300 000 грн, ліквідаційна вартість – 6 000 грн. Строк експлуатації 25 років;

вантажний автомобіль (для перевезення продукції) – первісна вартість 230 000 грн, ліквідаційна вартість – 2 000 грн. Строк використання – 9 років.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 10

Завдання. Підприємство сплачує податки відповідно до Податкового кодексу України. Складіть податкову декларацію з податку на прибуток підприємств за такими даними:

1. Дохід від діяльності становив 54 000 000 грн із ПДВ.
2. Фінансовий результат до оподаткування – прибуток 4 000 000 грн.
3. Податкові різниці.

3.1. Амортизація.

На 01.01.2022 р. підприємство має такі основні засоби з балансовою вартістю (використано прямолінійний метод нарахування амортизації):

будівля – первісна вартість 1 500 000 грн, ліквідаційна вартість – 6 000 грн. У бухгалтерському обліку строк експлуатації 30 років, у податковому обліку строк експлуатації 31 рік;

комп'ютери – первісна вартість 80 000 грн, ліквідаційна вартість – 6 000 грн. У бухгалтерському обліку строк експлуатації два роки, у податковому обліку – три роки;

меблі – первісна вартість 79 000 грн, ліквідаційна вартість – 6 000 грн. Строк використання сім років. У бухгалтерському обліку строк експлуатації сім років, у податковому обліку – сім років;

3.2. Фінансові операції.

Сплачено суму роялті нерезиденту щодо об'єктів, права інтелектуальної власності – 70 000 грн.

Сплачено суму коштів неприбутковій організації – 90 000 грн (оподатковуваний прибуток за 2019 рік становив 800 000 грн).

Виплачено дивіденди – 2 600 000 грн.

Приклад вирішення

Згідно з пп. 134.1.1 Податкового кодексу України об'єктом оподаткування є прибуток, який будуть визначати шляхом коригування суми фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування на суму податкових різниць.

У цьому випадку дохід платника податку без урахування непрямих податків становить 45 000 000 грн (54 000 000 – ПДВ), тому ним в обов'язковому порядку має бути зроблено корегування фінансового результату до оподаткування.

Розрахуйте податкові різниці.

1. Суму амортизації за прямолінійним методом розраховують за формулами (10.1) та (10.2):

$$A = \frac{AB}{C}, \quad (10.1)$$

де А – річна сума амортизаційних відрахувань;

АВ – амортизована вартість об'єкта основних засобів;

С – строк корисного використання об'єкта основних засобів.

$$AB = PB - LB, \quad (10.2)$$

де PB – первісна вартість основних засобів;

LB – ліквідаційна вартість основних засобів.

Згідно з пп. 138.3.3 Податкового кодексу України мінімально допустимі терміни амортизації основних засобів використовують з урахуванням таких умов:

коли терміни корисного використання об'єкта основних засобів у бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів, то для розрахунку амортизації використовують строки, встановлені Податковим кодексом України;

коли терміни корисного використання об'єкта основних засобів у бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені Податковим кодексом України, то для розрахунку амортизації використовують терміни корисного використання об'єкта основних засобів, встановлені у бухгалтерському обліку.

Тому розрахуйте амортизацію (табл. 10.1).

Таблица 10.1

Сума амортизаційних відрахувань

Об'єкти основних засобів	Бухгалтерська амортизація, грн	Податкова амортизація, грн
Будівля	$1\,500\,000 - 6\,000 / 30 = 49\,800$	$1\,500\,000 - 6\,000 / 31 = 48\,194$
Комп'ютери	$80\,000 - 6\,000 / 2 = 37\,000$	$80\,000 - 6\,000 / 3 = 24\,667$
Меблі	$79\,000 - 6\,000 / 7 = 10\,429$	$79\,000 - 6\,000 / 7 = 10\,429$
Усього	97 229	83 290 грн

Згідно з пп. 140.5.7 Податкового кодексу України податкові різниці має бути збільшено на суму роялті нерезиденту щодо об'єктів, права інтелектуальної власності щодо яких вперше виникли в резидента України (за даними завдання – 70 000 грн).

Згідно з пп. 140.5.9 Податкового кодексу України, податкові різниці має бути збільшено на суму коштів або вартості товарів, виконаних робіт, наданих послуг, безоплатно перерахованих (переданих) протягом звітнього (податкового) року неприбутковим організаціям, внесеним до Реєстру неприбуткових установ та організацій, у розмірі, що перевищує 4 відсотки оподаткованого прибутку попереднього звітнього року.

За даними завдання встановлена межа дорівнює:

$$800\,000 \times 4 \% / 100 \% = 32\,000 \text{ грн.}$$

$$\text{Податкова різниця} - 90\,000 - 32\,000 = 58\,000 \text{ грн.}$$

Отже, податкові різниці має бути збільшено на 58 000 грн.

Згідно з пп. 140.4.1 Податкового кодексу України, податкові різниці має бути зменшено на суму виплачених дивідендів (тобто на 2 600 000 грн).

Загальна сума податкових різниць = $97\,229 + 70\,000 + 58\,000 - 83\,290 - 2\,600\,000 = -2\,458\,061$ грн (зменшуємо фінансовий результат до оподаткування).

Сума податкових зобов'язань = $((4\,000\,000 - 2\,458\,061) \times 18 \%) / 100 \% = 277\,549$ грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 10

Основна: [2, с. 214–258; 3, с. 96–110; 4, с. 204–230; 5]. Додаткова: [13, с. 7–23; 25, с. 1–56; 26, с. 17–37; 41, с. 179; 45, с. 369].

Тема 11. Податок на доходи фізичних осіб

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – формування компетентностей з теоретичних аспектів податку на доходи фізичних осіб, засвоєння закономірностей його функціонування та порядку застосування податкової соціальної пільги та соціальної знижки.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати основні елементи податку на доходи фізичних осіб; знати

поняття "податкова знижка"; знати перелік витрат, що входять до складу податкової знижки; знати порядок застосування податкової соціальної пільги (ПСП); формулювати категорії осіб, які мають право на ПСП; знати порядок визначення суми податку на доходи фізичних осіб при отриманні заробітної плати та інших доходів.

Питання до семінарських занять за темою 11

1. Перерахуйте платників податків податку.
2. Які доходи належать до об'єкта оподаткування податком?
3. Від чого залежить величина податкової бази?
4. Наведіть приклади звільнення від сплати податку.
5. Які існують ставки податку на доходи фізичних осіб?

Питання для самостійного опрацювання за темою 11

1. Перелік ознак доходів і ПСП.
2. Якщо людина, яка працює має декілька місць роботи, то яким чином нараховують податкову соціальну пільгу?
3. Що таке податкова знижка? Які види витрат платник податку має право включити до податкової знижки?

Перелік тестових запитань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 11

1. Для обчислення межі застосування ПСП використовують:
 - а) мінімальну заробітну плату;
 - б) прожитковий мінімум для працездатної особи;
 - в) прожитковий мінімум для непрацездатної особи.
2. *Вдівцю, який не має дітей віком до 18 років, нараховано заробітну плату за вересень 2022 року в розмірі 3 000 грн. На яку категорію ПСП вдівець може претендувати:*
 - а) 50 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи;
 - б) 75 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи;
 - в) не має права?
3. *Чорнобилець II категорії (заробітна плата за місяць – 5 900 грн), у якого троє дітей віком до 18 років, буде мати право на ПСП у розмірі:*
 - а) 50 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи;
 - б) 75 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи;
 - в) 100 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи.

4. Якщо сума заробітної плати робітника становить 3 920 грн, то на яку суму будуть нараховувати єдиний соціальний внесок 2022 року:

- а) 3 000 грн;
- б) 6 500 грн;
- в) 4 723 грн?

5. Якщо заробітна плата робітника становить 155 000 грн, то на яку суму будуть нараховувати єдиного соціального внеску 2022 року:

- а) 155 000 грн;
- б) 97 500 грн;
- в) 62 595 грн?

6. Інвалід III групи має право на ПСП у розмірі:

- а) 50 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи;
- б) 75 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи;
- в) 100 % від прожиткового мінімуму для працездатної особи.

7. Податкову декларацію з податку на доходи фізичних осіб, які виїжджають за кордон на постійне місце проживання, має бути подано:

- а) не пізніше за 60 календарних днів, що передують виїзду;
- б) не пізніше за 30 календарних днів, що передують виїзду;
- в) не пізніше за 10 календарних днів, що передують виїзду.

8. Коефіцієнт для визначення частини суми процентів за іпотечними кредитами, розраховують діленням:

- а) фактичної площі житла на мінімальну площу житла;
- б) мінімальної площі житла на фактичну площу житла;
- в) мінімальної загальної площі житла на 1.

9. Якщо у платника податку четверо дітей до 18 років, то межа застосування ПСП у 2022 році буде становити:

- а) 12 720 грн;
- б) 13 880 грн;
- в) 9 000 грн.

10. Фізична особа-громадянин має право подавати декларацію про майновий стан та доходи до:

- а) 1 травня;
- б) 1 квітня;
- в) 31 грудня.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 11

1. Витрати на навчання в закладі освіти платника податку 2021 року становили 32 000 грн, а 2022 року – 37 000 грн. За підсумками 2021 року декларацію не подавали, а за підсумками 2022 року платник податків додав до складу податкової знижки витрати на навчання 69 000 грн. Оцініть правомірність дій платника податку з посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Фізична особа протягом 2022 року продала два легкові автомобілі вартістю 1 000 000 та 9 200 000 грн. Водночас фізична особа сплатила податок на доходи фізичних осіб у розмірі 510 000 грн. Оцініть правомірність дій платника податку з посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

3. Фізична особа-резидент отримала в 2022 році спадок від дідуся в сумі 690 000 грн. Чи буде виникати в цьому разі обов'язок щодо сплати податку на доходи фізичних осіб? Відповідь підтвердить посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 11

Ситуаційне завдання. Фізична особа протягом 2022 року продала дві квартири вартістю 7 500 000 грн та 5 200 000 грн. Водночас нею було сплачено податок на доходи фізичних осіб у розмірі 190 000 грн. Оцініть правомірність дій платника податку з посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з п. 172.1 Податкового кодексу України дохід, отриманий платником податку від продажу не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового будинку, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад три роки, не оподатковується.

Згідно з п. 172.2 Податкового кодексу України дохід, отриманий платником податку від продажу протягом звітного року більш як одного з об'єктів нерухомості, підлягає оподаткуванню за ставкою 5 % від суми доходу.

Отже, продаж квартири за 7 500 000 грн не оподатковують, а в разі продажу квартири за 5 200 000 грн фізична особа має сплатити податок на доходи фізичних осіб у розмірі 260 000 грн. Тому дії платника податку є неправомірними.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 11

Завдання 1. Протягом місяця було нараховано заробітну плату:
робітникові 1 – з/п 4 250 грн, учню коледжу за бюджетні кошти (без отримання стипендії);

робітникові 2 – з/п 7 000 грн, який має двох дітей до 18 років.

Визначте суму податкової соціальної пільги (за наявності) та суму податку на доходи фізичних осіб.

Завдання 2. Протягом місяця було нараховано заробітну плату:
робітникові 1 – з/п 4 000 грн, студенту бюджетної форми навчання з отриманням стипендії;

робітникові 2 – з/п 6 300 грн, який має двох дітей до 18 років.

Визначте суму податкової соціальної пільги (за наявності) та суму податку на доходи фізичних осіб.

Завдання 3. Протягом місяця було нараховано заробітну плату:
робітникові 1 – з/п 2 910 грн;
робітникові 2 – з/п 5 800 грн, який утримує дитину з інвалідністю.
Визначте суму податкової соціальної пільги (за наявності) та суму податку на доходи фізичних осіб.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 11

Завдання. Протягом вересня 2022 року на підприємстві нараховували заробітну плату:

робітникові 1 – 16 200 грн, який є багатодітним батьком (четверо дітей віком до 18 років);

робітникові 2 – 2 930 грн, що має інвалідність II групи та є Героєм Соціалістичної праці;

робітникові 3 – 5 600 грн, який має двох дітей віком до 18 років, одна з яких має інвалідність;

робітникові 4 – 2 100 грн, що є колишнім в'язнем концентраційних таборів.

Визначте суму податкової соціальної пільги (за наявності) та суму податку на доходи фізичних осіб.

Приклад вирішення. Розрахунок податку виконують за такою за формулою:

$$\text{ПДФО} = (\text{БО} - \text{ПСП}) \times \text{Ст}, \quad (11.1)$$

де ПДФО – величина податку з доходів фізичних осіб;

БО – база податку, що дорівнює кількісному значенню загального місячного оподаткованого доходу;

ПСП – податкова соціальна пільга (за наявності);

Ст – ставка податку.

Ставка податку становить 18 % від об'єкта оподаткування (п. 167.1 Податкового кодексу України).

Згідно з п. 169.1 Податкового кодексу України платник податку має право на зменшення суми місячного доходу, отриманого у вигляді заробітної плати, на суму ПСП. При цьому, таким правом платник податку може скористатися лише за одним місцем роботи.

ПСП застосовують до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного місяця як заробітна плата, якщо його розмір не перевищує суми, яка дорівнює сумі місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 гривень (пп. 169.4.1 Податкового кодексу України). 2022 року ця сума становить $= 2\,481 \times 1,4 = 3\,470$ грн.

ПСП застосовують в розмірі (стаття 169 Податкового кодексу України):

I категорія: у розмірі, що дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленому на 1 січня звітного року, – для будь-якого платника податку (2022 року сума дорівнює $2\,481 \times 0,5 = 1\,240,50$ грн);

II категорія: у розмірі, що дорівнює 100 % суми пільги, визначеної у першому пункті, – для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, – у розрахунку на кожну таку дитину (2022 року сума дорівнює $2\,481 \times 0,5 = 1\,240,50$ грн);

III категорія: у розмірі, що дорівнює 150 % суми пільги, визначеної у першому пункті (2022 року сума дорівнює $2\,481 \times 0,75 = 1\,860,75$ грн);

IV категорія: у розмірі, що дорівнює 200 % суми пільги, визначеної у першому пункті (2022 року сума дорівнює $2\,481 \times 1 = 2\,481$ грн).

Згідно з нормами пп. 169.3.1 Податкового кодексу України ПСП застосовують за однією більшою з обставин (окрім випадку, коли особа,

яка претендує на пільгу має двох чи більше дітей, одна з яких має інвалідність – у цьому разі платник податку має право на ПСП за двома обставинами).

Згідно з нормами пп. 169.2.3 Податкового кодексу України не мають права на ПСП студенти, які отримують стипендію із бюджету.

Результати розрахунку податку наведено в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Розрахунок податку на доходи фізичних осіб

Робітники	Сума податку на доходи фізичних осіб, грн
1	ПСП не застосовують, оскільки сума заробітної плати перевищує межу застосування ПСП ($2\,481 \times 1,4 \times 4$ дітей = 13 880). Податок – $16\,200 \times 18\% / 100\% = 2\,916$
2	Згідно зі статтею 169 Податкового кодексу України платник податку має право на дві категорії ПСП, але застосовують одну – більшу за розміром. Податок $((2\,930 - 2\,481) \times 18\% / 100\%) = 80,82$
3	Згідно з пп. 169.3.1 Податкового кодексу України, платник податку має право на дві категорії пільги. Податок $((5\,600 - 1\,240,50 - 1\,860,75) \times 18\% / 100\%) = 449,78$
4	Платник податку претендує на податкову соціальну пільгу IV категорії. Податок $((2\,100 - 2\,481) \times 18\% / 100\%) = 0$. Сума податку дорівнює нулю, оскільки пільга перевищила суму заробітної плати

Отже, сума податку на доходи фізичних осіб становить: робітнику 1 – 2 916 грн; робітнику 2 – 80,82 грн; робітнику 3 – 449,78 грн; робітнику 4 – 0 грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 11

Основна: [2, с. 272–314; 3, с. 112–123; 4, с. 237–272; 5]. Додаткова: [19, с. 45–57; 20, с. 120–126; 23, с. 36–50; 25, с. 1–56; 32, с. 45; 43, с. 102; 47, с. 86–96; 49, с. 250–261].

Тема 12. Плата за ресурси та послуги

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – вивчення основних елементів рентної плати й екологічного

податку, порядку розрахунку податкових зобов'язань і подання податкової звітності з цих податкових платежів.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати основні елементи платежів за користування ресурсами та послугами; оцінювати структури платежів та визначати їх роль у формуванні доходів бюджету; розраховувати суму податкових зобов'язань за ресурсними платежами.

Питання до семінарських занять за темою 12

1. Опишіть структуру ресурсних платежів в Україні.
2. Охарактеризуйте основні елементи рентної плати.
3. Опишіть порядок видачі дозволів і ліцензій на користування радіочастотними ресурсами.
4. Охарактеризуйте порядок устанавлення лімітів за спеціальне використання води.
5. Опишіть порядок визначення сум екологічного податку.

Питання для самостійного опрацювання за темою 12

1. Опишіть основні операції поводження з відходами: зберігання, утилізація, знешкодження, розміщення.
2. Розкрийте порядок отримання дозволів на спеціальне використання водних ресурсів.
3. Охарактеризуйте поняття "клас небезпеки" і "орієнтовно небезпечний рівень впливу" та порядок їх встановлення.

Перелік тестових запитань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 12

1. *Розмір рентної плати за використання надр для видобування корисних копалин залежить від:*
 - а) умов, устанавлених у спеціальному дозволі на використання надр;
 - б) обсягу та вартості видобутих корисних копалин і ставки плати;
 - в) рентабельності, що встановлена через геолого-економічне оцінювання запасів.
2. *Базою оподаткування рентної плати за використання надр для видобування корисних копалин є:*
 - а) фактична вартість реалізації;
 - б) розрахункова вартість реалізації;
 - в) найбільша з цих величин.

3. Від оподаткування рентною платою за використання надр для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, звільнено:

- а) використання надр у якості підземних газосховищ;
- б) використання транспортних тунелів і підземних комунікацій;
- в) використання надр для витримування виноматеріалів;
- г) використання транспортних тунелів та інших підземних комунікацій, колекторно-дренажних систем та об'єктів міського комунального господарства;

4. Розмір рентної плати за використання надр для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, залежить від:

- а) тривалості використання ділянки надр;
- б) обсягу чи площі ділянки надр;
- в) умов, що передбачені у дозволі на використання надр.

5. Рентна плата за використання радіочастотного ресурсу залежить від:

- а) умов, що наведені у наданому дозволі;
- б) кількості користувачів радіочастотного ресурсу;
- в) ширини смуги радіочастот, що надана у користування платнику податків.

6. Від сплати рентної плати за спеціальне використання води звільняють:

- а) пасажирський, вантажний та вантажно-пасажирський річковий флот;
- б) забір води з лиманів;
- в) забір морської води.

7. У разі спеціального використання води в обсягах, що перевищують вказаний у спеціальному дозволі, ліміт платник податків:

- а) компенсує збитки, що нанесені ним навколишньому середовищу;
- б) сплачує податкові зобов'язання за збільшеною ставкою;
- в) сплачує штраф у розмірі, що визначається спеціальним законодавством.

8. Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів залежить від:

- а) терміну, протягом якого здійснюється таке використання;
- б) пори року, в якому здійснюється таке використання;
- в) географічного місця розташування лісу.

9. Екологічний податок за викиди забруднювальних речовин у повітря справляють:

- а) за викиди стаціонарними джерелами забруднення;
- б) за викиди пересувними джерелами забруднення;
- в) за викиди стаціонарними та пересувними джерелами забруднення.

10. Сума екологічного податку за розміщення відходів залежить від:

- а) місця розміщення відходів;
- б) того, чи є власник відходів суб'єктом підприємницької діяльності;
- в) того, чи є право власності на місце розміщення відходів у суб'єкта, що здійснює таке розміщення.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 12

1. У підприємства відсутній дозвіл на спеціальне використання водних ресурсів. У якому розмірі підприємство має сплачувати рентну плату за використання води? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Протягом року викиди двоокису вуглецю в атмосферне повітря становили 450 тонн. Чи будуть виникати податкові зобов'язання з екологічного податку у підприємства? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

3. Підприємство використало водні ресурси для протипожежних потреб. Податкові органи вимагають від підприємства сплатити рентну плату за спеціальне використання води. Наскільки правомірними є дії податкових органів? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 12

Ситуаційне завдання. Підприємство скидає нафтопродукти в озеро. Чи мають при цьому застосовувати корегувальні коефіцієнти до ставки екологічного податку? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з п. 242.1 Податкового кодексу України об'єктом оподаткування екологічним податком є обсяги та види забруднювальних речовин, які скидаються безпосередньо у водні об'єкти.

Згідно з п. 245.1 Податкового кодексу України ставка екологічного податку за скиди нафтопродуктів у водні об'єкти складає 75 792,40 грн за тонну.

Згідно з п. 245.4 Податкового кодексу України за скиди забруднювальних речовин у ставки та озера, ставки екологічного податку збільшуються в 1,5 рази.

Таким чином ставка екологічного податку за викиди нафтопродуктів в озеро складатиме – $75\,792,40 \times 1,5 = 113\,688,60$ грн.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 12

Завдання 1. Підприємство розташовано в Закарпатській області та використовує поверхневі водні ресурси річки Тиса. Ліміт водоспоживання на рік становить $22\,000\text{ м}^3$. Фактично підприємство використало $25\,200\text{ м}^3$. Розрахуйте суму рентної плати за спеціальне використання води.

Завдання 2. Промислове підприємство здійснило скиди забруднювальних речовин: викиди у водні об'єкти (ставок): фосфати – 15 т; нітрати – 7 т. Визначте суму екологічного податку.

Завдання 3. Підприємство розмістило на відкритих звалищах на відстані 2 км від населеного пункту 125 люмінесцентних ламп. Визначте суму екологічного податку.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 12

Завдання. Підприємство протягом року здійснило викиди в атмосферне повітря таких забруднювальних речовин:

озон – 360 тонн;

стирол – 23 тонни;

фенол – 18 тонн.

Розрахувати суму екологічного податку.

Приклад вирішення. Згідно з пп. 242.1.1 об'єктом оподаткування екологічним податком є обсяги та види забруднювальних речовин, які викидають в атмосферне повітря стаціонарними джерелами.

Згідно з п. 249.3 ст. 249 ПКУ сума податку (Π_B), обчислюють платниками податку виходячи з фактичних обсягів n -видів викидів, ставок податку за формулою (12.1):

$$\Pi_B = \sum_{i=1}^n (M_i \times H_i), \quad (12.1)$$

де $i = 1 \div n$ – кількість видів забруднювальних речовин, що містяться у викидах;

M_i – фактичний обсяг викиду i -ї забруднювальної речовини в тоннах (т);

H_i – ставки податку в звітному періоді за тонну i -ї забруднювальної речовини у гривнях із копійками.

Згідно з п. 243.1 Податкового кодексу України ставка податку за викиди забруднювальних речовин становить:

озон – 2 574,43 грн за тонну;

стирол – 18 799,08 грн за тонну;

фенол – 11 685,10 грн за тонну.

Сума екологічного податку становитиме:

озон – $360 \times 2\,574,43 = 926\,794,80$ грн;

стирол – $23 \times 18\,799,08 = 432\,378,84$ грн;

фенол – $18 \times 11\,685,10 = 210\,331,80$ грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 12

Основна: [1, с. 15–268; 2, с. 489–512; 4, с. 278–305; 5]. Додаткова: [22, с. 627–633; 25, с. 1–56; 38, с. 172; 42, с. 71].

Тема 13. Майнові податки та збори

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – вивчення основних елементів майнових податків, порядку розрахунку податкових зобов'язань і подання податкової звітності з цих податкових платежів.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати основні елементи майнових податків та зборів; уміти

розраховувати суму майнових податків та зборів; знати порядок оплати майнових податків та зборів фізичними особами-громадянами та юридичними особами.

Питання до семінарських занять за темою 13

1. Опишіть структуру майнових податків в Україні.
2. Назвіть види житлової нерухомості.
3. Опишіть порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.
4. Назвіть основні пільги для фізичних осіб з майнових податків.
5. Опишіть порядок оплати майнових податків фізичними особами-громадянами?
6. Яким є порядок сплати земельного податку фізичними особами в селах і селищах, де відсутні банківські установи?
7. Опишіть порядок проведення нормативного грошового оцінювання земельних ділянок.

Питання для самостійного опрацювання за темою 13

1. Назвіть основні пільги для юридичних осіб з майнових податків.
2. Опишіть порядок оплати майнових податків юридичними особами.
3. Охарактеризуйте роль органів місцевого самоврядування в процесі встановлення ставок та пільг з майнових податків та зборів.

Перелік тестових запитань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 13

1. *До об'єктів оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, належить:*
 - а) будівлі, споруди сільськогосподарських товаровиробників, призначені для використання безпосередньо у сільськогосподарській діяльності;
 - б) об'єкти нерухомості, що перебувають у власності релігійних організацій;
 - в) дачний будинок.
2. *Пільгу з податку на нерухомість, відмінну від земельної ділянки, надають:*
 - а) для квартири/квартир незалежно від їхньої кількості – на 60 м²;
 - б) для квартир незалежно від їхньої кількості – на 120 м²;
 - в) для кожної з квартир, що належать платнику податків – на 180 м².

3. Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості встановлюють:

- а) у відсотках мінімальної заробітної плати;
- б) у відсотках прожиткового мінімуму для працездатних осіб;
- в) за рішенням органів місцевого самоврядування – у відсотках або мінімальної заробітної плати, або прожиткового мінімуму.

4. Платниками транспортного податку є:

- а) фізичні особи;
- б) юридичні особи;
- в) фізичні та юридичні особи.

5. Базою оподаткування з транспортного податку є:

- а) легковий автомобіль;
- б) вантажопасажирський автомобіль;
- в) вантажний автомобіль.

6. Податкові зобов'язання з земельного податку залежать від:

- а) нормативного оцінювання земельної ділянки;
- б) експертного оцінювання земельної ділянки;
- в) форми власності на земельну ділянку.

7. Органи місцевого самоврядування мають право надавати пільги з земельного податку:

- а) у межах, що встановлені Податковим кодексом;
- б) у межах, що встановлені Земельним кодексом;
- в) у межах, що встановлені Митним кодексом.

8. Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є:

- а) календарний місяць;
- б) календарний квартал;
- в) календарний рік.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 13

1. Загальна площа жилого дому складає 190 м². З якої площі має бути сплачено податок на нерухоме майно? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Особа із другою групою інвалідності має земельну ділянку площею 2,9 га. Якою буде база оподаткування із земельного податку для неї? Надайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

3. Підприємство має у власності автомобіль, який включено до переліку об'єктів оподаткування транспортним податком. Підприємство сплатило річну суму податку поквартально в таких сумах:

перший квартал – 7 000 грн;

другий квартал – 6 000 грн;

третій квартал – 7 000 грн;

четвертий квартал – 5 000 грн.

Оцініть правомірність дій платника податку із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 13

Ситуаційне завдання. Пенсіонер за віком має у власності земельну ділянку для ведення садівництва площею 0,7 га. Чи буде до цієї особи застосовано пільги з плати за змелю? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з пп. 281.1.3 Податкового кодексу України від сплати земельного податку звільняють пенсіонерів за віком.

Разом із тим, нормами пп. 281.2.5 Податкового кодексу України передбачено, що звільнення від оподаткування земельних ділянок, які використовують для ведення садівництва, обмежується 0,12 га.

Таким чином, базою оподаткування для пенсіонеру за віком буде площа, яка дорівнює: $0,7 - 0,12 = 0,58$ га.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 13

Завдання 1. Платник податку (фізична особа-громадянин) має квартиру в м. Харків площею 86 м². Розрахуйте суму податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, для фізичної особи-громадянина.

Завдання 2. Ветеран війни має земельну ділянку для будівництва індивідуального гаражу площею 0,09 га. Розрахуйте суму плати за землю для ветерана війни.

Завдання 3. Юридична особа має три автомобілі, які віднесено до об'єктів оподаткування транспортним податком. Перший автомобіль знаходиться у власності з 1 січня 2022 року. Другий автомобіль придбано 15 березня 2022 року. Третій автомобіль придбано 21 липня 2022 року. Розрахуйте річну суму транспортного податку для юридичної особи.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 13

Завдання. Фізична особа має житловий будинок площею 360 м². За підсумками 2022 року їй було надіслано податкове повідомлення, у якому було вказано суму податку на нерухоме майно в розмірі 25 500 грн. Наскільки правомірними є дії контролюючих органів. Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Пп. 266.4.1 Податкового кодексу України передбачено, що базу оподаткування податком на нерухоме майно для житлових будинків зменшено на 120 м². Таким чином, базою оподаткування буде площа, яка дорівнює 240 м².

Згідно з пп. 266.5.1 Податкового кодексу України, ставка податку на нерухоме майно становить 1,5 % розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного року, за 1 м² бази оподаткування.

Сума податку дорівнює $240 \times ((6\,500 \times 1,5\%) / 100\%) = 23\,400$ грн.

Отже, сума податку буде становити 23 400 грн, а не 25 500 грн, як було вказано в податковому повідомленні-рішенні від контролюючих органів.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 13

Основна: [1, с. 15–268; 2, с. 601–621; 3, с. 126–136; 4, с. 311–323; 5].
Додаткова: [25, с. 1–56; 39, с. 58; 40, с. 259].

Тема 14. Місцеві податки та збори

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – формування системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок щодо структури місцевих податків і зборів та основних елементів туристичного збору та збору за місця для паркування транспортних засобів.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати основні елементи місцевих податків та зборів; характеризувати роль місцевих податків та зборів у структурі податкової системи України; розраховувати суму місцевих податків та зборів.

Питання до семінарських занять за темою 14

1. Надайте характеристику структурі місцевих податків і зборів в Україні.
2. Охарактеризуйте платників туристичного збору та надайте перелік осіб, звільнених від його сплати.
3. Надайте характеристику бази туристичного збору.
4. Ким є податкові агенти щодо туристичного збору?
5. Опишіть порядок сплати туристичного збору.
6. Хто є платниками збору за місця для паркування транспортних засобів?
7. Охарактеризуйте об'єкт і базу оподаткування щодо збору за місця для паркування транспортних засобів.

Питання для самостійного опрацювання за темою 14

1. Якою є ставка збору за місця для паркування транспортних засобів?
2. Опишіть порядок сплати збору за місця для паркування транспортних засобів.
3. Охарактеризуйте роль органів місцевого самоврядування в процесі встановлення ставок та пільг з місцевих податків та зборів.

Перелік тестових запитань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 14

1. До місцевих податків і зборів зараховують:
 - а) податок на майно;
 - б) єдиний податок;
 - в) збір за місця для паркування транспортних засобів;
 - г) туристичний збір;
 - д) усі відповіді правильні.
2. Ставку туристичного збору встановлюють у розмірі:
 - а) від 0,5 до 1 % до бази справляння збору;
 - б) від 1 до 1,5 % до бази справляння збору;
 - в) від 1,5 до 2 % до бази справляння збору.
3. Базою оподаткування туристичного збору є:
 - а) вартість постійного проживання, з урахуванням ПДВ;
 - б) вартість усього періоду проживання (ночівлі), за вирахуванням ПДВ;
 - в) вартість тимчасового проживання (ночівлі), з урахуванням ПДВ.

4. *Туристичний збір утримують і перераховують до бюджету:*

- а) платники туристичного збору;
- б) податкові агенти щодо туристичного збору;
- в) сільські, селищні, міські або ради об'єднаних територіальних громад.

5. *Базовим податковим (звітним) періодом щодо туристичного збору є:*

- а) календарний місяць;
- б) календарний квартал;
- в) календарний рік.

6. *Базою оподаткування збору за місця для паркування транспортних засобів є:*

а) площа земельної ділянки, відведена для паркування, та площа гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок суб'єктів господарювання всіх форм власності;

б) площа земельної ділянки, відведена для паркування, та площа гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок суб'єктів господарювання приватної власності;

в) площа земельної ділянки, відведена для паркування, та площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.

7. *Ставки за місця для паркування транспортних засобів встановлюють:*

а) за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі до 0,075 % мінімальної заробітної плати;

б) за кожний календарний місяць;

в) за кожний календарний рік.

8. *Базовим податковим (звітним) періодом щодо збору за місця для паркування транспортних засобів є:*

а) календарний місяць;

б) календарний квартал;

в) календарний рік.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 14

1. Дитина віком 14 років разом із батьками прибула до готелю м. Харків. Готель м. Харків нарахував суму туристичного збору на батьків

та дитину. Оцініть правомірність дій готелю із посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Особа, яка прибула у відрядження до м. Харків на вимогу працівників готелю сплатила авансовим платежем суму туристичного збору за увесь період проживання у готелі. Оцініть правомірність дій працівників готелю із посиланням на статті Податкового кодексу України.

3. Фізична особа-громадянин сплатив суму збору за місця для паркування транспортних засобів. Контролюючі органи вимагають від фізичної особи-громадянина надати до податкової інспекції податкову декларацію з цього збору. Оцініть правомірність дій контролюючих органів із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 14

Ситуаційне завдання. Організація надає послуги з паркування транспортних засобів у м. Харків. Контролюючі органи вимагають від організації сплати збору за місця для паркування транспортних засобів щомісяця. Оцініть правомірність дій контролюючих органів із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з пп. 268¹.5.3 Податкового кодексу України базовим (податковим) періодом зі збору за місця для паркування транспортних засобів є календарний квартал.

Пп. 268¹.5.1 Податкового кодексу України визначено, що сума збору за місця для паркування транспортних засобів, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується щоквартально, у визначений для квартального звітного (податкового) періоду строк, за місцезнаходженням об'єкта оподаткування.

Таким чином, дії контролюючого органу не є правомірними, оскільки сума збору має сплачуватися щокварталу, а не щомісяця.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 14

Завдання 1. До готелю приїхали шість осіб з України та десять осіб із Польщі терміном на 3 доби. Розрахуйте суму туристичного збору за туристів з України та Польщі.

Завдання 2. Організація надає послуги з паркування транспортних засобів. Площа, на якій розміщують місця для паркування складає 890 м². Розрахуйте суму збору за місця для паркування транспортних засобів.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 14

Завдання. Організація надає послуги з паркування транспортних засобів. Площа, на якій розміщують місця для паркування, складає 470 м². Розрахуйте суму збору за місця для паркування транспортних засобів.

Приклад відповіді. Пп. 268¹.3.1 Податкового кодексу України передбачено, що ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 кв. метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі до 0,075 % мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Станом на 1 січня 2022 року мінімальна заробітна плата в Україні становила 6 500 грн.

Сума збору становитиме: $(470 \times 6\,500 \times 0,075 \%) / 100 \% = 229,12$ грн.

Таким чином, сума збору складатиме 229,12 грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 14

Основна: [1, с. 15–268; 2, с. 645–674; 3, с. 126–136; 4, с. 325–332].
Додаткова: [25, с. 1–56].

Тема 15. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – вивчення теоретичних аспектів побудови спрощеної системи оподаткування в Україні, порядку визначення бази оподаткування, ознайомлення з податковою документацією, пов'язаною з обчисленням і сплатою єдиного податку.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати порядок переходу на спрощену систему оподаткування; характеризувати групи платників єдиного податку; знати види діяльності, які заборонено на спрощеній системі оподаткування; вміти визначати базу оподаткування єдиним податком; знати види ставок єдиного податку; вміти обчислювати суму єдиного податку.

Питання до семінарських занять за темою 15

1. Дайте характеристику групам платників єдиного податку.
2. Опишіть критерії переходу на спрощену систему оподаткування.
3. Наведіть ставки єдиного податку та назвіть особливості їх застосування.
4. Зазначте строки та порядок сплати єдиного податку.
5. Опишіть порядок обчислення єдиного податку.

Питання до самостійної роботи за темою 15

1. Опишіть особливості порядку сплати єдиного податку платниками третьої групи.
2. Які підстави для анулювання реєстрації платником єдиного податку четвертої групи?

Перелік тестових завдань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 15

1. *Рішення про перехід на спрощену систему оподаткування може бути прийнято:*
 - а) не більше за двох разів на рік;
 - б) не більше за трьох разів на рік;
 - в) не більше за один раз на рік.
2. *Заяву про перехід на спрощену систему оподаткування подають не пізніше ніж за ... календарних днів до початку календарного кварталу:*
 - а) 10;
 - б) 5;
 - в) 15.
3. *Доходи платника єдиного податку відображають у момент:*
 - а) їхнього отримання;
 - б) відвантаження продукції;
 - в) отримання продукції від продавця.
4. *Ставка єдиного податку для платників I групи залежить від:*
 - а) мінімальної заробітної плати;
 - б) прожиткового мінімуму для працездатної особи;
 - в) прожиткового мінімуму для непрацездатної особи.
5. *Ставка єдиного податку для платників II групи залежить від:*
 - а) мінімальної заробітної плати;
 - б) прожиткового мінімуму для працездатної особи;
 - в) прожиткового мінімуму для непрацездатної особи.

6. Звітним періодом для платників єдиного податку I, II та IV груп є календарний ...

- а) місяць;
- б) квартал;
- в) рік.

7. Платники єдиного податку I та II груп сплачують єдиний податок шляхом авансового внеску не пізніше як ... числа поточного місяця:

- а) 10;
- б) 20;
- в) 15.

8. Платник єдиного податку не сплачує:

- а) плату за землю;
- б) збір на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства;
- в) збір за використання води.

9. Платники єдиного податку III групи подають декларацію з єдиного податку протягом ... днів після закінчення звітного кварталу:

- а) 10;
- б) 20;
- в) 40.

10. Платники єдиного податку IV групи за третій квартал сплачують ... відсотків річної суми податку:

- а) 10;
- б) 50;
- в) 30.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 15

1. Фізична особа-підприємець (річний дохід 5 200 000 грн) вирішила із 2022 року перейти на III групу єдиного податку. Чи є законним такий перехід? Відповідь обґрунтуйте посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Платник єдиного податку першої групи сплатив за 2022 рік суму єдиного податку в розмірі 2 500 грн. Наскільки правомірними є дії платника єдиного податку? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

3. Платник єдиного податку IV групи подав декларацію з єдиного податку за 2023 рік 25 лютого того самого року. Наскільки правомірними є дії платника єдиного податку? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 15

Ситуаційне завдання. Платник єдиного податку II групи сплатив суму єдиного податку за квітень 2022 року 22 квітня того самого року. Наскільки правомірними є дії платника єдиного податку? Дайте обґрунтовану відповідь із посиланням на відповідні статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з п. 295.1 Податкового кодексу України платники єдиного податку I групи сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше як 20 числа поточного місяця.

Таким чином, платник податку вчинив неправомірно, оскільки порушив термін сплати авансового внеску.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 15

Завдання 1. Підприємство – платник податку на прибуток бажає із 2023 року перейти на сплату єдиного податку. Із цією метою 10 грудня 2022 року ним було подано відповідну заява до податкової інспекції. Водночас виручка за 11 місяців 2022 року становила 992 000 грн, зокрема:

394 000 грн – за бартерними операціями;

598 000 грн – за відвантаженими, але не оплаченими товарами.

Яку суму виручки має бути відображено в заяві?

Завдання 2. У березні 2022 року підприємство уклало договір щодо продажу обладнання. Вартість його продажу – 50 000 грн. Обладнання було придбано у квітні 2021 року. Залишкова вартість обладнання становить 28 000 грн. Визначте суму єдиного податку.

Завдання 3. Юридична особа – платник єдиного податку (III група) з 1 липня 2022 року став платником ПДВ і перейшов на ставку єдиного податку 3 %. До вказаної дати підприємство перебувало на ставці 5 %. Визначте суму доходу платника єдиного податку за такими операціями:

реалізовано товар на суму 120 000 грн (із ПДВ);

отримано передоплату за товар в сумі 3 000 грн (із ПДВ).

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 15

Завдання. Протягом першого кварталу 2023 року платник єдиного податку за ставкою 3 % (юридична особа) здійснив такі господарські операції:

1. Відвантажено продукцію українському підприємству на 18 000 грн із ПДВ. Гроші на кінець кварталу не отримано.

2. Безоплатно отримано товари від українського підприємства платника ПДВ на 36 000 грн із ПДВ.

3. Отримано передоплату за товар, який буде відвантажено в другому кварталі на 96 000 грн із ПДВ.

4. Перераховано українському підприємству за товар, який буде придбано у другому кварталі на 48 000 грн із ПДВ.

5. Відвантажено продукцію українському підприємству на суму 42 000 грн із ПДВ (передплата була отримана в грудні 2022 року, коли особа знаходилася на звичайній системі оподаткування та сплачувала акцизний податок).

6. Отримано поворотну фінансову допомогу, яку заплановано повернути у грудні 2022 року на суму 125 000 грн.

7. Отримана оплата за продані основні засоби, які знаходилися у власності платника єдиного податку 13 місяців. Сума поставки 90 000 грн із ПДВ.

8. Минув строк позовної давності за кредиторською заборгованістю на суму 48 000 грн із ПДВ.

Приклад вирішення. Згідно з п. 292.1 Податкового кодексу України, визначено перелік доходів платників єдиного податку та порядок відображення таких доходів в обліку. Відповідно до вимог Податкового кодексу України сума доходів за квартал складатиме (табл. 15.1).

Таблиця 15.1

Визначення бази оподаткування платника єдиного податку

Номер операції	Відображення в обліку
1	Дохід не відображається, оскільки не отримано грошові кошти (п. 292.1 Податкового кодексу України)
2	До доходу включається 30 000 грн (без урахування ПДВ) (п. 292.3, п. 292.11 Податкового кодексу України)
3	Дохід збільшується на суму 80 000 грн (без урахування ПДВ) (п. 292.1 Податкового кодексу України)
4	Не враховується в базу оподаткування, оскільки це витрати, а не дохід
5	Збільшено дохід на суму 35 000 грн (за вирахуванням ПДВ) (п. 292.3 Податкового кодексу України)
6	Не включається до складу доходу (п. 292.11 Податкового кодексу України)
7	До доходу включається $90\,000 - \text{ПДВ} - 43\,000 = 90\,000 - 15\,000 - 43\,000 = 32\,000$ грн (п. 292.2 Податкового кодексу України)
8	Включається до доходу 40 000 грн (без урахування ПДВ) (п. 292.3 Податкового кодексу України)

Загальна сума доходу = 30 000 + 80 000 + 35 000 + 32 000 + 40 000 =
= 217 000 грн.

Сума єдиного податку = 217 000 × 3 % / 100 % = 6 510 грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 15

Основна: [2, с. 683–692; 3, с. 138–147; 4, с. 335–360; 5]. Додаткова: [25, с. 1–56; 34, с. 199].

Тема 16. Ухилення від податків

Мета проведення семінарського, практичного заняття і самостійної роботи – вивчення теоретичних аспектів ухилення від сплати податків, аналіз видів податкових правопорушень, ознайомлення з видами відповідальності за порушення податкового законодавства.

Компетентності, якими мають оволодіти студенти після вивчення теми: знати основні поняття, які характеризують ухилення від податків; знати види та причини податкових правопорушень; вміти нараховувати штрафні санкції за порушення податкового та митного законодавства.

Питання до семінарських занять за темою 16

1. Надайте поняття та визначте відмінності між категоріями "незаконне податкове планування", "ухилення від сплати податків" та "уникнення (обхід) податків".
2. Визначте основні ознаки ухилення від сплати податків.
3. Назвіть відомі способи ухилення від сплати податків в Україні.
4. Наведіть відомі методи ухилення від сплати податків в Україні та надайте змістову характеристику кожному з них.

Питання до самостійної роботи за темою 16

1. Надайте визначення юридичної відповідальності та характеристику її значення, мети та цілей.
2. Наведіть відомі види юридичної відповідальності за правопорушення в галузі оподаткування та визначить відмінності між ними.
3. Охарактеризуйте види кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків.
4. Охарактеризуйте види адміністративної відповідальності за правопорушення в галузі оподаткування.

Перелік тестових завдань до семінарських занять та самостійної роботи за темою 16

1. Ухилення від сплати податків, уникнення податків, обхід податків, податкове планування, мінімізація податкових платежів за своєю основною сутністю не відрізняються між собою та є синонімами:

- а) так;
- б) ні.

2. Основною ознакою, яка розмежовує податкове планування та ухилення від сплати податків, є:

а) ухилення від сплати податків, на відміну від податкового планування, спрямоване на мінімізацію податкових платежів;

б) податкове планування засновано лише на законних діях, тоді як ухилення від сплати податків засновано на нелегітимній основі;

в) податкове планування здійснюють за певною схемою з прописаною послідовністю діянь, а ухилення від сплати податків здійснюють за один етап;

г) ухилення від сплати податків і податкове планування мають різні наслідки, а саме: перше призводить до зменшення податкового навантаження платника податків, друге – до зменшення податкових надходжень до бюджету.

3. Чи залежить тип податкової політики підприємства від наявності податкового планування:

- а) так;
- б) ні?

4. Платники податків для мінімізації або ухилення від сплати податків найчастіше за все розробляють:

а) алгоритм мінімізації або ухилення від сплати податків;

б) план дій з мінімізації або ухилення від сплати податків;

в) схему мінімізації або ухилення від сплати податків;

г) проєкт виконання мінімізації або ухилення від сплати податків;

д) концепцію мінімізації або ухилення від сплати податків;

е) порядок здійснення мінімізації або ухилення від сплати податків.

5. Схеми розподіляють на:

а) законні;

б) протизаконні;

в) незаконні (кримінальні);

г) напівзаконні;

д) допустимі;

- е) легальні;
- є) нелегальні;
- ж) легітимні;
- з) неправомірні;
- і) злочинні.

6. *Причини ухилення від сплати податків, які мають під собою соціальне або соціально-економічне походження, умовно розподіляють на такі групи:*

- а) залежні та незалежні;
- б) економічні та правові;
- в) об'єктивні та суб'єктивні;
- г) технічні та моральні;
- д) матеріальні та політичні;
- е) основні та додаткові;
- є) загальні та спеціальні.

7. *За порушення податкового законодавства передбачено такі види відповідальності:*

- а) дисциплінарна;
- б) трудова;
- в) кримінальна;
- г) фінансова;
- д) адміністративна.

8. *До юридичних осіб може бути застосовано:*

- а) кримінальну відповідальність;
- б) фінансову відповідальність;
- в) адміністративну відповідальність.

9. *До фізичних осіб-громадян може бути застосовано:*

- а) кримінальну відповідальність;
- б) фінансову відповідальність;
- в) адміністративну відповідальність.

Перелік ситуаційних завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 16

1. Фізична особа-підприємець несвоєчасно подала документи про зміни в реєстраційних даних. До неї було застосовано штрафні санкції в розмірі 1 020 грн. Оцініть правомірність дій контролюючих органів із посиланням на статті Податкового кодексу України.

2. Платник податку знищив первинні документи через два роки після їх складання. До нього було застосовано штрафні санкції в сумі 1 020 грн.

Оцініть правомірність дій контролюючих органів із посиланням на статті Податкового кодексу України.

3. Платник єдиного податку несвоєчасно сплатив авансовий внесок з єдиного податку в розмірі 348,10 грн. До платника податку було застосовано штрафні санкції в розмірі 340 грн. Оцініть правомірність дій контролюючих органів із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад вирішення ситуаційного завдання за темою 16

Ситуаційне завдання. Платник податку на додану вартість подав декларацію за червень 2022 року 26 липня 2022 року. Контролюючі органи нарахували штрафні санкції платнику податків у розмірі 340 грн. Оцініть правомірність дій платника податків та контролюючих органів із посиланням на статті Податкового кодексу України.

Приклад відповіді. Згідно з п. 202.1 Податкового кодексу України звітним (податковим) періодом з податку на додану вартість є календарний місяць.

Відповідно до пп. 49.18.1 Податкового кодексу України, якщо звітний (податковий) період дорівнює календарному місяцю, то податкова декларація має надаватися платником податків протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Отже, платник податків порушив термін подання податкової декларації.

Згідно п. 120.1 Податкового кодексу України за несвоєчасне подання податкової декларації до платника податків має бути застосована штрафна санкція у розмірі 340 грн.

Таким чином, дії контролюючого органу є правомірними.

Перелік розрахункових завдань до практичних занять та самостійної роботи за темою 16

Завдання 1. Контролюючі органи за результатами перевірки виявили заниження суми податку в розмірі 10 000 грн. Помилку виявлено 1 червня 2022 року в декларації з податку на додану вартість за лютий 2022 року. Розрахуйте суму пені.

Завдання 2. Фізична особа-громадянин сплатив суму земельного податку 5 вересня 2022 року в сумі 11 000 грн. Податкове повідомлення-рішення від контролюючих органів ним було отримано 10 травня 2022 року. Розрахуйте суму пені.

Завдання 3. Платник податку 15 вересня 2022 року самостійно виявив помилки в декларації з акцизного податку за січень 2022 року (занижено суму податку на 2 500 грн). Розрахуйте суму пені.

Приклад вирішення розрахункового завдання за темою 16

Завдання. Фізична особа-громадянин сплатив суму транспортного податку 23 липня 2022 року в сумі 8 000 грн. Податкове повідомлення-рішення від контролюючих органів ним було отримано 1 травня 2022 року. Розрахуйте суму пені.

Приклад вирішення. Згідно з пп. 129.1.1 Податкового кодексу України, у випадку виявлення помилок не під час податкових перевірок, пеня розпочинає нараховуватися з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати платником податків такого зобов'язання, визначеного в податковому повідомленні-рішенні.

Відповідно до пп. 266.10.1 Податкового кодексу України фізичні особи-громадяни мають сплатити суму податку протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення. За умовами завдання граничний термін сплати податку – 29 червня 2022 року. Тобто пеню розпочинають нараховувати з 30 червня 2022 року.

Нарахування пені закінчується у день зарахування коштів на відповідний рахунок органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів на відповідний рахунок платника податків та/або в інших випадках погашення податкового боргу та/або грошових зобов'язань (пп. 129.3.1 Податкового кодексу України. За мовами завдання нарахування пені закінчують 23 липня 2022 року.

Розмір пені встановлено п. 129.4 Податкового кодексу України – пеня нараховується за кожний календарний день прострочення сплати грошового зобов'язання, включаючи день погашення, з розрахунку 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, діючої на кожний такий день.

За даними Національного банку України облікова ставка складала з 3 червня 2022 року – 25 %.

Пеню (П) обчислюють за формулою:

$$П = НСП \times Кд \times Кос \times Ос / Кдр, \quad (16.1)$$

де НСП – несплачена сума податку;

Кд – кількість днів прострочення сплати податку з дня виникнення боргу і до дня сплати включно;

Кос – коефіцієнт річної облікової ставки НБУ;
Ос – облікова ставка Національного Банку України;
Кдр — кількість днів у календарному році.

Сума пені = $8\,000 \times 24 \text{ дні} \times 1,2 \times 25 \% / 365 = 157,81 \text{ грн.}$

Таким чином, платник податку має сплатити пеню у розмірі 157,81 грн.

Рекомендована література для самостійної роботи за темою 16

Основна: [4, с. 367–383]. Додаткова: [14, с. 15–247; 15, с. 1–67; 18, с. 16–314; 24, с. 34–257; 25, с. 1–56; 31, с. 199].

Рекомендована література

Основна

1. Котляров Є. І. Ресурсне та місцеве оподаткування : навч. посіб. для студ. спец-ті 8.03050803 "Оподаткування" / Є. І. Котляров, С. В. Антоненко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 268 с.

2. Іванов Ю. Б. Податковий облік і звітність : підручник / Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, О. Є. Найденко. – Київ : Знання, 2011. – 710 с.

3. Найденко О. Є. Організація податкового процесу : навч. посіб. / О. Є. Найденко, К. В. Давискіба. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 268 с.

4. Податкова система [Електронний ресурс] : навч. посіб. / Ю. Б. Іванов, В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 408 с.

5. Податкова система : мультимедійний навчальний посібник / [В. Ф. Тищенко, О. Є. Найденко, В. В. Карпова та ін.]. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021.

6. Фінанси : навч. посіб. / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. Є. Найденко [та ін.] ; за заг. ред. І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с.

Додаткова

7. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 59. – С. 9–25.

8. Греца Я. В. Зміст, правові засоби та межі податкового планування: зарубіжний досвід та українська практика : монографія / [Я. В. Греца]; Держ. ВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". – Ужгород : РІК-У, 2020. – 417 с.

9. Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 569 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 87. – С. 235.
10. Деякі питання електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового : Постанова Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 року № 408 // Офіційний вісник України. – 2019. – № 43. – С. 43.
11. Деякі питання запровадження марок акцизного податку нового зразка для алкогольних напоїв і тютюнових виробів : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2014 року № 627 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 95. – С. 11.
12. Деякі питання маркування алкогольних напоїв : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 року № 74 // Офіційний вісник України. – 2020. – № 17. – С. 105.
13. Єфименко Т. І. Обґрунтування доцільності використання в преференційній політиці концепції податкових витрат / Т. І. Єфименко, Ю. Б. Іванов, О. Є. Найденко // Фінанси України. – 2021. – № 8. – С. 7–23.
14. Зайцев О. В. Податковий менеджмент : підручник / О. В. Зайцев. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 412 с.
15. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – С. 1–67.
16. Крисоватий А. І. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції : монографія / А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук ; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – 236 с.
17. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 32. – С. 37–245.
18. Мороз Е. Г. Податковий менеджмент : навч. посіб. / Е. Г. Мороз. – Рівне : НУВГП, 2020. – 412 с.
19. Найденко О. Є. Обґрунтування інструментів податкового регулювання для підтримки малозабезпечених верств населення / О. Є. Найденко // Економіка розвитку. – 2019. – № 3. – С. 45–57.
20. Найденко О. Є. Обґрунтування переваг та недоліків оподаткування сімейних доходів / О. Є. Найденко, В. В. Карпова // Бізнес-навігатор. – 2022. – № 1 (68). – С. 120–126.
21. Найденко О. Є. Обґрунтування цілей податкової політики держави / О. Є. Найденко // Економіка розвитку. – 2018. – № 2 (86). – С. 13–23.

22. Найденко О. Є. Проблеми екологічного оподаткування та шляхи їх вирішення / О. Є. Найденко // Економіка та суспільство. – 2017. – Випуск 8. – С. 627–633.
23. Найденко О. Є. Світовий досвід оподаткування сімейного бізнесу та перспективи його впровадження в Україні / О. Є. Найденко // Наукові праці НДФІ. – 2021. – № 1. – С. 36–50.
24. Податкове право України : підручник / [О. О. Головашевич, А. М. Котенко, Є. М. Смичок та ін.] ; за ред. М. П. Кучерявенка. – Харків : Право, 2019. – 440 с.
25. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229–230. – С. 1–56.
26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 року // Офіційний вісник України. – 1999. – № 33. – С. 17–37.
27. Про державне регулювання виробництва й обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального : Закон України № 481/95-ВР від 19 грудня 1995 року // Відомості Верховної Ради України – 1995. – № 46. – С. 21–24.
28. Про електронні довірчі послуги : Закон України № 2155-VIII від 5 жовтня 2017 року // Офіційний вісник України. – 2017. – № 91. – С. 14.
29. Про затвердження Положення про виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2010 року № 1251 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 1. – С. 142.
30. Про затвердження Положення про реєстрацію платників податку на додану вартість : Наказ Міністерства фінансів України від 14 листопада 2014 року № 1130 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 91. – С. 617.
31. Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів : Наказ Міністерства фінансів від 9 грудня 2011 року № 1588 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 1. – С. 48.
32. Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1227 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 1. – С. 45.
33. Про затвердження форм заявок-розрахунків на виготовлення та придбання марок акцизного податку, звіту про використання марок

акцизного податку та журналів для обліку марок акцизного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 15 лютого 2021 року № 102 // Офіційний вісник України. – 2021. – № 41. – С. 185.

34. Про затвердження форм податкових декларацій платника єдиного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 19 червня 2015 року № 578 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 57. – С. 199.

35. Про затвердження форм та Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість : Наказ Міністерства фінансів України від 28 січня 2016 року № 21 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 8. – С. 683.

36. Про затвердження форми декларації акцизного податку, Порядку заповнення та подання декларації акцизного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 23 січня 2015 року № 14 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 6. – С. 160.

37. Про затвердження форми Декларації про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію), Порядку складання та подання Декларації про максимальні роздрібні ціни на підакцизні товари (продукцію) : Наказ Міністерства фінансів України від 25 березня 2015 року № 359 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 32. – С. 71.

38. Про затвердження форми Податкової декларації екологічного податку : Наказ Міністерства фінансів України від 17 серпня 2015 року № 715 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 74. – С. 172.

39. Про затвердження форми Податкової декларації з плати за землю (земельний податок та/або орендна плата за земельні ділянки державної або комунальної власності) : Наказ Міністерства фінансів України від 16 червня 2015 року № 560 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 58. – С. 58.

40. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки : Наказ Міністерства фінансів України від 10 квітня 2015 року № 408 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 38. – С. 259.

41. Про затвердження форми Податкової декларації з податку на прибуток підприємств : наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 2015 року № 897 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 93. – С. 179.

42. Про затвердження форми Податкової декларації з рентної плати : наказ Міністерства фінансів України від 17 серпня 2015 року № 719 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 75. – С. 71.

43. Про затвердження форми податкової декларації про майновий стан і доходи та Інструкції щодо заповнення податкової декларації про

майновий стан і доходи : Наказ Міністерства фінансів України від 2 жовтня 2015 року № 859 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 89. – С. 102.

44. Про затвердження форми податкової накладної та Порядку заповнення податкової накладної : Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 2015 року № 1307 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 10. – С. 108.

45. Про затвердження форми та Порядку складання Звіту про контрольовані операції : Наказ Міністерства фінансів України від 18 січня 2016 року № 8 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 16. – С. 369.

46. Про Митний тариф : Закон України № 674-IX від 04.06.2020 р. // Голос України. – 2020. – № 109. – С. 1–28.

47. Сідельникова Л. П. Реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні фізичних осіб / Л. П. Сідельникова, О. Є. Найденко // Економіка розвитку. – 2017. – № 2. – С. 86–96.

48. Современный НДС / Л. Эбрилл, М. Кин, Ж.-П. Боден, В. Саммерс ; пер. с англ. – Москва : Изд. "Весь Мир", 2003. – 274 с.

49. Тищенко А. Н. Ключевые направления реформирования налога на доходы физических лиц в Налоговом кодексе Украины / А. Н. Тищенко, А. Е. Найденко // Реформирование налоговых систем. Теория, методология и практика : монография. – Киев : Кондор, 2011. – С. 250–261.

Методичне забезпечення

50. Податкова система [Електронний ресурс] : робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" освітньої програми "Митна справа" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. Є. Найденко, В. М. Остапенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26275>.

51. Податкова система [Електронний ресурс] : робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 071 "Облік і оподаткування" освітньої програми "Облік і аудит" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. Є. Найденко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26309>.

52. Податкова система [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до виконання курсової роботи для студентів спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. Є. Найденко, В. М. Остапенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – Режим доступу : <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26829>.

Зміст

Вступ.....	3
Методичні рекомендації до практичних завдань та самостійної роботи.....	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи податкової системи України та основні непрямі податки.....	13
Тема 1. Сутність та види податків.....	13
Тема 2. Податкова політика держави в системі державного регулювання економіки.....	16
Тема 3. Організація податкової системи.....	20
Тема 4. Контролюючі органи в сфері оподаткування.....	22
Тема 5. Податковий менеджмент.....	26
Тема 6. Перекладання податків.....	30
Тема 7. Податок на додану вартість.....	33
Тема 8. Акцизний податок.....	40
Тема 9. Мито.....	45
Змістовий модуль 2. Основні прямі податки й інші податки та збори.....	51
Тема 10. Податок на прибуток підприємств.....	51
Тема 11. Податок на доходи фізичних осіб.....	57
Тема 12. Плата за ресурси та послуги.....	63
Тема 13. Майнові податки та збори.....	68
Тема 14. Місцеві податки та збори.....	72
Тема 15. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва.....	76
Тема 16. Ухилення від податків.....	81
Рекомендована література.....	86
Основна.....	86
Додаткова.....	86
Методичне забезпечення.....	90

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
та самостійної роботи студентів
спеціальностей 071 "Облік і оподаткування"
освітньої програми "Облік і аудит"
та 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
освітньої програми "Митна справа"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Найденко** Олексій Євгенович
Карпова Влада Вікторівна

Відповідальний за видання *В. Ф. Тищенко*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 60 ЕВ. Обсяг 92 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*